

Centar za evroatlantske studije CEAS
napredak, posvećenost, uticaj

STUDIJA CENTRA ZA EVROATLANTSKE STUDIJE

PRIČA SA ZAPADNE STRANE

**CEAS predlog za korekciju administrativne linije između
Srbije i Kosova, u formatu pod okriljem Zapada**

Beograd, Srbija | jun 2018

Sadržaj

Izvršni rezime	1
Zastoj normalizacije odnosa Srbije i Kosova – implikacije za Zapadni Balkan, EU i NATO ..3	
Korekcija administrativne linije Srbije sa Kosovom kao mali ustupak Srbiji – velika potencijalna korist za EU i NATO.....9	
O Centru za evroatlantske studije.....	16
Aneksi	18
Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1244 - usvojena 10. juna 1999.....	19
Kumanovski sporazum – 9. jun 1999.	24
Briselski sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova – 19. april 2013.	28
Savetodavno mišljenje Međunarodnog suda pravde: Usaglašenost sa međunarodnim pravom jednostrano proglašene nezavisnosti Kosova – 22. jul 2010.....	29

CEAS predlog za korekciju administrativne linije između Srbije i Kosova, u formatu pod okriljem Zapada, posle koga bi se odmah postigao i sveobuhvatni sporazum o normalizaciji odnosa, okončali granični sporovi Srbije sa Bosnom i Hercegovinom i Hrvatskom kao i eventualno neki drugi, u prisustvu Crne Gore, Albanije i Makedonije, kao rešenje sadašnjeg zastoja procesa normalizacije odnosa Srbije i Kosova pod pokroviteljstvom EU u cilju unapređivanja saradnje zemalja Zapadnog Balkana u oblastima bezbednosti i odbrane u svetlu novih regionalnih i globalnih izazova i pretnji, od potencijalnog novog izbegličko-migracionog talasa do rastućeg malignog uticaja Rusije u regionu

• • •

Najbrži potencijalno ostvariv scenario, kompatibilan sa polaznim principima razloga NATO vazdušne kampanje protiv bivše Savezne Republike Jugoslavije i razlozima prava na ostvarivanje novog statusa Kosova, koji bi doprineo smanjivanju geopolitičkih pukotina između istočnog i južnog krila NATO

There's a time for us
Someday a time for us
Time together with time to spare
Time to learn, time to care
Someday, somewhere
We'll find a new way of living
We'll find a way of forgiving
Somewhere...

Somewhere, West Side Story

Izvršni rezime

Centar za evroatlantske studije (CEAS) smatra da je sadašnji format pregovora o normalizaciji odnosa između Srbije i Kosova pod okriljem EU u potpunom ćorsokaku. Zastoj proizvodi niz političkih i bezbednosnih izazova za Srbiju, Kosovo, region, ali i EU i NATO. Pet i po godina od usvajanja Briselskog sporazuma o principima koji regulišu normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova pet zemalja EU, od čega su četiri i članice NATO i dalje ne priznaju nezavisnost Kosova.

CEAS zato predlaže da se pod okriljem Zapada organizuju pregovori o korekciji administrativne linije između Srbije i Kosova koja bi manje više išla duž sadašnje četiri opštine na Severu Kosova (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavići) naseljene pretežno srpskim stanovništvom. Posle korekcije bi odmah usledilo usvajanje sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa. CEAS sugeriše da se ovo može realizovati u okviru šireg formata u prisustvu Albanije, Makedonije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske na kome bi se rešavali i granični sporovi Srbije sa Bosnom i Hercegovinom i Hrvatskom kao eventualano i neki drugi, i druga otvorena pitanja koja su posledice raspada SFRJ i ratova devedesetih, a pre svega pitanja nestalih i nastavka regionalne saradnje

u sprovođenju mehanizama tranzicione pravde.

Nekadašnji strahovi da bi korekcija granica Srbije i Kosova izazvala domino efekat sa potencijalno nasilnim posledicama u 2018. ne stoji. Crna Gora i Albanija su članice NATO, Makedonija je na putu da uskoro postane članica NATO, a na Kosovu i Bosni i Hercegovini su KFOR i EUFOR.

Ovaj predlog nije predlog za etničku podelu Kosova zato što većinsko srpsko stanovništvo na Kosovu živi južno od ovog dela.

Ovim potezom Zapad bi, uz male rizike, a s mogućnošću velike dobiti, u stvari postavio predsednika Vučića i Vladu Srbije u situaciju da na delu, sa manje izgovora, pokažu pravu spremnost da Srbiju povedu putem evropskih integracija. Ovo se pre svega odnosi na jačanje vladavine prava i smanjivanje prostora za maligni ruski uticaj.

Napredak u normalizaciji odnosa Srbije i Kosova unapredio bi saradnju zemalja Zapadnog Balkana u oblastima bezbednosti i odbrane, što je izuzetno bitno u svetlu novih regionalnih i globalnih izazova i pretnji, od potencijalnog novog izbegličko-migracionog talasa, do rastućeg

malignog uticaja Rusije u regionu. Svako unapređenje regionalne saradnje u ovim oblastima smanjuje efekte preliivanja njihovog eventualnih posledica ka EU i NATO.

Izneseni predlog je najbrži potencijalno ostvariv scenario, kompatibilan sa polaznim principima razloga NATO vazdušne kampanje protiv bivše Savezne Republike Jugoslavije i razlozima prava na ostvarivanje novog statusa Kosova koji bi, između ostalog doprineo, smanjivanju geopolitičkih pukotina između istočnog i južnog krila NATO.

Bilo bi jako dobro se da se predlog novih National Defense Appropriation Act (NDAA), u kome se preporučuje povećanje angažovanja i vojno-vojne saradnje sa Zapadnim Balkanom i naglašava potrebu za proaktivnim američkim pristupom u ovom delu Evrope, usvoji sa ovom odredbom.

Pomoćnik državnog sekretara za Evropu i Evroaziju Ves Mičel je u junu ove godine, tokom predstavljanja američke politike u Evropi i Evroaziji je tačno ocenio da Zapadni Balkan nije u poslednje vreme bio u fokusu američke spoljne politike. Važna

i ohrabrujuća vest je da SAD povećavaju pomoć za Zapadni Balkan da se nosi sa ruskim uticajem, da blisko koordiniraju sa EU da bi se na Zapadnom Balkanu ojačala stabilnost i da je na terenu tim koji sa EU i ključnim partnerima radi na pitanjima odnosa Srbije i Kosova, stanja u BiH i pregovorima oko novog imena Makedonije.

Aktuelna administracija SAD, kao ključna zemlja članica NATO, bi spremnošću na podršku pristupu koju smo u ovoj studiji izneli, olakšala prevazilaženje gore spomenutih izazova, pokazala svoju standardnu sposobnost kreiranja novih naprednih okolnosti na terenu, beskompromisnost prema Kremlju, podršku EU, a pre svega zrelost u razmatranju jačanja kohezije NATO, bez velikih političkih i finansijskih ustupaka.

U šesnaestovekovnoj Šekspirovoj tragediji Romeo i Julija umiru i Romeo i Julija. U legendarnom brodvejskom mjuziklu Priča sa zapadne strane iz kasnih pedesetih Toni umire, ali bar Marija ostaje živa. Može li Zapad-Zapadni Balkan produkcija 2018. godine napraviti scenario sa win win situacijom i za Srbiju i za Kosovo?

Beograd, jun 2018.

Zastoj normalizacije odnosa Srbije i Kosova – implikacije za Zapadni Balkan, EU i NATO

Tokom 2017-2018. godine došlo je ozbiljnog pogoršanja odnosa Srbije i Kosova i usporavanja formalnog procesa normalizacije odnosa između zvaničnog Beograda i zvanične Prištine pod okriljem Evropske unije.

EU je rastrzana velikim brojem drugih ogromnih spoljnih i unutrašnjih izazova sa kojima se bori, i ne može joj se spočitavati ključna odgovornost za novonastali zastoj. Spomenimo samo: BREXIT; dileme oko evrozone; trvenja oko Severnog toka 2; rast populizma; nepoštovanje polaznih principa EU koje vlade nekih od zemalja članica sprovode; mogućnosti i cene održavanja sankcija prema Rusiji i sam rat u Ukrajini naravno; novonastali izazovi u trgovinskim sporovima sa Sjedinjenim Američkim Državama; teroristički napadi; strah od novog talasa migranata i izbeglica u svetlu nemanja zajedničke politike oko kvota. Ovome treba dodati i sve otežanije kreiranje zajedničkih politika vezanih za eventualno proširenje na Zapadni Balkan, što se bolno pokazalo tokom nedavno održanog Samita EU-Zapadni Balkan.¹

Spomenute tenzije između Srbije i Kosova, te zastoj u pregovorima, doveli su u pitanje i implementaciju od ranije preuzetih obaveza definisanih Prvim sporazumom o principima normalizacije odnosa Beograda i Prištine, poznatom i kao Briselski sporazum² koji je potpisan aprila 2013. godine u Briselu. Usporena je i implementacija sporazuma postignutih u naknadnim rundama pregovora.

Format koji je EU definisala, bez jasnog vremenskog okvira i jasnog željenog, svima

prihvatljivog ishoda, potpuno je iscrpljen, bez naznaka kako dalje. Trenutno je na međunarodnoj sceni, ali i u Srbiji, aktuelno testiranje probnim balonima koji bi to novi format, i sa kojim akterima, mogao dovesti do izlaska iz sadašnjeg ćorsokaka.³ Posebno brine skandalozna ocena ruskog ambasadora u Srbiji, Aleksandra Čepurina, iznešena u autorskom tekstu objavljenom početkom juna 2018. godine u dnevnom listu Politika: "Rusija i Srbija dosledno podržavaju jedna drugu u međunarodnim organizacijama povodom aktuelnih političkih pitanja. Posebno mesto ovde zauzima problem Kosova i Metohije, gde se Beograd nalazi pod ultimativnim pritiskom tradicionalnih srbomrzaca. Podsetiću da je Moskva bila, jeste i biće na strani Beograda. I to mnogo vredi. Naš stav ostaje nepromenjen - podržaćemo onu odluku koju će Srbija i srpski narod smatrati prihvatljivim za sebe. Polazimo do toga da je pravni osnov za dogovor Rezolucija SB UN 1244. Naravno, mogu da se pojave mogućnosti za još dublje uključivanje Rusije u proces regulisanja, ako takvi predlozi budu stizali".⁴

Zastoj itekako ima bezbednosne implikacije u Srbiji i na Kosovu, no i one koje se prelivaju na ceo Zapadni Balkan, a time i u EU i NATO.

Region je i bez zastoja u normalizaciji odnosa Srbije i Kosova izložen velikom broju spoljnih i unutrašnjih pretnji i izazova poput: migracionih i izbegličkih tokova; kretanja ekstremista sa Bliskog Istoka; organizovanog kriminala i korupcije; prepreka iz ranijih perioda koji

1 EU- Zapadni Balkan Samit u Sofiji (EU-Western Balkans summit in Sofia: Connectivity is the priority). EWB. April 2018. Dostupno na: <https://europeanwesternbalkans.com/2018/04/20/eu-western-balkans-summit-sofia-connectivity-priority/>

2 Briselski sporazum. Tekst dokumenta dostupan na: <http://www.srbija.gov.rs/vesti/specijal.php?id=283757>

3 Kompromis između Beograda i Prištine moguć samo u jednom slučaju. Sputnik. 11.6.2018. Dostupno na: <https://rs-lat.sputniknews.com/komentari/201806111115930505-beograd-pristina-kompromis-/>

4 Moguće je dublje uključivanje Rusije u kosovski problem. Politika. Jun 2018. Dostupno na: <http://www.politika.rs/sr/clanak/405367/Moguce-je-dublje-ukljucivanje-Rusije-u-kosovski-problem>

otežavaju sadašnje međudržavne odnose poput spora oko imena Makedonije i Grčke; složenih unutrašnjih uređenja nastalih iz teške nužde zaustavljanja ratova u Bosni i Hercegovini; nereformisanih sistema bezbednosti; nedovršenog procesa tranzicione pravde; niskog stepena vladavine prava; preterane politizacije etniciteta; slabih ekonomskih performansi; visokog stepena nezaposlenosti mladih; slabe infrastrukturne povezanosti; velike energetske zavisnosti od Rusije; evroskepticizma; pojačanog kineskog⁵ i turskog uticaja, kao i uticaja nekih zemalja sa Bliskog Istoka i drugih.

Aktuelni Kremlj ih sve sinhronizovanije koristi u širenju svog malignog uticaja u regionu, koji u Srbiji, mahom, zbog nerešenih odnosa sa Kosovom i navodne ruske podrške aktuelnoj politici Beograda, ali ne samo zbog toga, nailazi na politiku "otvorenih vrata"⁶. Otuda bi svaki novi format rešenja normalizacije odnosa Srbije i Kosova, koji bi uzimao u obzir geopolitičke i regionalne okolnosti 2018. godine u stvari predstavljao i preko potrebno zatvaranje bar jednih vrata kroz koja maligni ruski uticaj ulazi u region, o čemu je detaljno pisano u izveštaju demokrata američkog Senata – *Putinov asimetrični napad na demokratiju u Rusiji i Evropi: Implikacije po nacionalnu bezbednost*.⁷

Usporavanju normalizacije nesumnjivo doprinosi činjenica da pet zemalja članica EU, od kojih su četiri i članice NATO (Kipar, Španija, Slovačka, Rumunija i Grčka) ni pet i po godina od usvajanja Briselskog sporazuma nisu priznale Kosovo. Ne

smo se zaboraviti koliko je ova okolnost objektivno limitirajući faktor i za aktuelni Beograd da načini korake u pravcu koji Zapad sada očekuje - potpisivanje sveobuhvatnog sporazuma sa Kosovom o normalizaciji odnosa u sadašnjim administrativnim granicama.

EU i NATO članice koje ne priznaju Kosovo svojim takvim stavom jačaju i pozicije svih koji tvrde da novi status Kosova nije *sui generis* slučaj. Ovo se odnosi i na prethodnu vladu Španije, koja je pre samo mesec dana ozbiljno umanjila značaj i domete Samita EU-Zapadni Balkan održanog u Bugarskoj, od koga su zemlje i pro-EU orijentisani građani regiona imali velika očekivanja.

Novi talas razočaranja i strahovanja pojačale su i izjave nekih visokih evropskih zvaničnika da novog proširenja neće biti dok se EU iznutra ne konsoliduje.^{8,9} Jačanje evroskepticizma u regionu, izazvano potezima EU institucija i zemljama članicama, uveliko otežava proces stabilizacije i demokratizacije regiona. Istovremeno i on predstavlja dodatni argument u traganju za novim, 2018. godini prilagođenim, rešenjima i formatima u okviru kojih bi ih se mogao postići sporazum između Srbije i Kosova, koji bi doprineo da se sadašnje stanje menja na bolje.

I sve više kosovskih zvaničnika argumente za novi status Kosova netačno brani tvrdnjom da je Kosovo na to steklo pravo kao i republike u procesu raspada bivše

5 CEAS studija. Primarni instinkt: Za više NATO na Zapadnom Balkanu. Septembar 2017. Dostupno na: https://www.ceas-serbia.org/images/publikacije/CEAS_Basic_Instinct_WEB.pdf

6 CEAS studija: Širom zatvorenih očiju: Jačanje ruske meke moći u Srbiji - ciljevi, instrumenti i efekti. Maj 2016. Dostupno na: https://www.ceas-serbia.org/images/publikacije/CEAS_Studija_-_Sirom_zatvorenih_ociju_-_Jacanje_ruske_meke_moci_u_Srbiji.pdf

7 Putinov asimetrični napad na demokratiju u Rusiji i Evropi: Implikacije po nacionalnu bezbednost (Putin's Asymmetric Assault on Democracy in Russia and Europe: Implications for U.S. National Security). Senat SAD. 10.1.2018. Dostupno na: <https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/FinalRR.pdf>

8 Makron: Proširenje tek posle reforme unutar EU. Večernje Novosti. Maj 2018. Dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:727809-MAKRON-PONOVIO-STAV-Proširenje-tek-posle-reforme-unutar-EU>

9 Francuski predsednik se protivi proširenju EU (French President opposed to EU enlargement). N1. April 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a380525/English/NEWS/Macron-opposes-EU-enlargement.html>

Jugoslavije,^{10, 11} iako je ono tada bilo pokrajina u okviru Srbije. Odustajanje kosovskih zvaničnika od suštine, da je NATO intervencija došla iz nužde zaustavljanja masovnih zločina srpskih snaga prema kosovskim Albanicima, osim što je nemoralno prema žrtvama i nefer prema NATO, takođe je argument u prilog onih koji ne priznaju i neće priznati nezavisnost Kosova. A njih ni u UN nije malo, nešto manje od polovine.¹² Posebno treba obratiti pažnju na status egipatskog priznanja Kosova, koji je vrlo upitan, a čija promena bi mogla imati pravi domino efekat u ostatku arapskog sveta. Odustajanje kosovskih zvaničnika od argumenata o nezavisnosti koji su *sui generis* daje legitimnost zvaničnom Beogradu da traži novo kompromisno rešenje. Sadašnja situacija je nefer po zvanični Beograd, ali i građane Srbije, od kojih se očekuje da devetnaest godina od kada je Miloševićev režim počinio zlodela, sami sebi presude i odrede visinu kazne, jer porota, nije jednoglasna (stotinjak zemalja UN od 193 zemlje članice, od toga su 4 članice NATO, 5 članice EU) .

Otežavajuću okolnost za nastavak pregovora u sadašnjem formatu i sa sadašnjim očekivanjima, predstavlja i to što su dve od zemalja, istovremeno članica u EU i NATO, koje nisu priznale Kosovo, Rumunija i Grčka, ključne zemlje koje povezuju istočno i južno krilo NATO. Ova dva krila trenutno su izložena vrlo različitim pretnjama¹³ i izazovima što otežava sprovođenje koherentnijih politika i alokacije resursa.

10 Haradinaj: Međusobnim priznanjem zvanično će biti prekinut rat sa Srbijom. Blic. Jun 2018. Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/politika/haradinaj-medusobnim-priznanjem-zvanicno-ce-biti-prekinut-rat-sa-srbijom/1lxnn9d>

11 Čitaku u UN: Kosovo nikad nije bilo srpsko. N1. Maj 2018. Dostupno na: <http://ba.n1info.com/a260364/Svijet/Regija/Flora-Citaku-ambasadorka-u-Vijecu-sigurnosti-UN-Kosovo-nikad-nije-bilo-srpsko.html>

12 Dačić: Biće manje od 100 priznanja Kosova, spisak Prištine je lažan. RTS. Februar 2018. Dostupno na: <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3050116/dacic-cinimo-nadljudske-napore-da-mirimo-nepomirljivo.html>

13 Južna strategija NATO na raskršnicima (NATO's Southern Strategy at a Crossroads). Carnegie Europe. Decembar 2017. Dostupno na: <http://carnegieeurope.eu/2017/12/07/nato-s-southern-strategy-at-crossroads-pub-74932>

Imajući u vidu sve teškoće sa kojima se nosi aktuelna grčka vlada, preko potrebnog kompromis oko imena Makedonije bi verovatno smanjio svaku šansu da Grčka u dogledno vreme još prizna i nezavisnost Kosova u sadašnjim granicama. Sa Albanijom i Crnom Gorom već u NATO, i uz nadajmo se skoro rešenje spora oko imena koje bi ubrzalo i šanse Makedonije za članstvo u NATO, kao i EU integracije, argumenti o navodnom opasnom domino efektu koji bi eventualno usklađivanje administrativne linije Srbije i Kosova izazvalo, više ne piju vodu.

Ovo bi morala imati u vidu i vlast u Beogradu koja nepotrebno svoju politiku oko Kosova temelji i na proizvodnji lažnog straha od "Velike Albanije", ali i drugi akteri koji unapred odbacuju i pomisao na korekciju granica kao korak ka sveobuhvatnom rešenju odnosa koji bi vrlo verovatno doprineo stabilizaciji Zapadnog Balkana.

Kompromisi koji bi doveli do normalizacije odnosa Srbije i Kosova, omogućili bi lakše uključivanje Kosova u sve regionalne bezbednosne i odbrambene strukture, a verovatno i u neke međunarodne. Naime, osim Srbije koja više ne bi mogla da se tome opire, iz rukava bi se izbio glavni argument Milorada Dodika, predsednika Republike Srpske, entiteta BiH koji blokira BiH saglasnost za uključivanje Kosova u spomenute strukture. Ovim bi se omogućila lakša razmena obaveštajnih podataka, realizovanje zajedničkih *ad hoc* i institucionalizovanih odgovora na zajedničke pretnje i izazove.

Izravnanje uslova za saradnju u oblasti bezbednosti i odbrane na Zapadnom Balkanu bi značajno doprinelo smanjenju pukotina između istočnog i južnog krila NATO. Rusija sadašnje stanje razlika tipa izazova i pretnji, sa kojima se suočavaju krila itekako eksploatiše u svoju korist. Ona to postiže, između ostalog, nastavkom agresije na Ukrajinu; pokušajima jačanja odnosa sa Turskom; jačanjem prisustva u

Crnom moru; delovanjem u Siriji; jačanjem saradnje sa Kiprom, Grčkom i Bugarskom o energetici, bankarstvu i odbrambenoj industriji.

Veliki broj spomenutih pretnji i izazova sa kojima se suočava Zapadni Balkan, koji je prirodna geografska i politička spona južnog i istočnog krila NATO, Rusija takođe itekako koristi da artikuliše i svoje maligne namere prema samom Zapadnom Balkanu, koje mogu imati negativne implikacije po EU i NATO. Ovo moraju imati u vidu i aktuelne vlasti na Kosovu pre nego što apriori odbiju nove predloge kao preduslov sveobuhvatne normalizacije odnosa sa Srbijom.

Ubistvo srpskog političara Olivera Ivanovića januara 2018. na severu Kosova, koje još nije rasvetljeno,^{14, 15} prekomerna upotreba sile kosovskih snaga prilikom njihove reakcije na nepoštovanje pravila od strane Marka Đurića, direktora Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade RS, o ulasku srpskih zvaničnika na Kosovo, te serija etnički motivisanih incidenata, mahom nad Srbima na Kosovu, sve u poslednjih pola godine,¹⁶ naneli su veliku štetu suštinskoj normalizaciji odnosa. Oni su poslužili i kao validan argument vlastima u Srbiji, i njima naklonjenim medijima i komentatorima, da za promenu odnosa prema ranije ispunjenim obavezama iz Briselskog sporazuma, koji se pre svega tiču povlačenja paralelnih srpskih struktura sa severa Kosova. Sada se o potezima kosovskih vlasti koji se tiču severa Kosova govori kao o “upadu”.¹⁷

14 Danas: Dolovac u Prištini o toku istrage ubistva Ivanovića. N1. Jun 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a394655/Vesti/Danas-Dolovac-u-Pristini-o-toku-istrage-ubistva-Ivanovica.html>

15 Kosovsko tužilaštvo: Nije bilo sastanka s Dolovac, neistina. N1. Jun 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a394953/Vesti/Kosovsko-tuzilastvo-Nije-bilo-sastanka-s-Dolovac-neistina.html>

16 Komandant KFOR-a: Zabrinuti smo zbog situacije na Kosovu, radimo na bezbednosti. Blic. Jun 2018. Dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/politika/komandant-kfor-a-zabrinuti-smo-zbog-situacije-na-kosovu-radimo-na-bezbednosti/n3kn540>

17 Vučić apelovao na međunarodnu javnost: Sprečite upad Albanaca na sever Kosova. Kurir. Jun 2018. Dostupno na: <https://www.kurir.rs/vesti/politika/3060289/vucic-apelovao-na-medjunarodnu-javnost-sprecite-upad-albanaca-na-sever-kosova>

Neupitno je da je do ovog perioda aktuelna vlast u Srbiji, pod vođstvom predsednika Srbije Aleksandra Vučića, koji je na sebe preuzeo političku odgovornost za uspeh ili neuspeh normalizacije odnosa, ispunila mnogo više obaveza iz Briselskog sporazuma, neki put i po cenu rastezanja srpskog Ustava, nego zvanična Priština.

Na Kosovu je od prestanka sukoba do danas sproveden zanemarljiv broj suđenja za ratne zločine. Prema podacima Fonda za humanitarno pravo (FHP) ugledne NVO iz Srbije, u vreme međunarodnog sukoba, u periodu od 24.03. do 10.06.1999. godine ubijeno 189 Srba i drugih nealbanaca, civila. Među njima je 26 dece mlađe od 16 godina. Ukupno 46 Srba i drugih nealbanaca ubijeno je u napadima NATO snaga, dok je za smrt ili nestanak 143 Srba i drugih nealbanaca odgovorna OVK. Nakon povlačenja VJ/MUP Republike Srbije, posle Kumanovskog sporazuma koji je prethodio Rezoluciji SB UN 1244 kojim je okončana NATO intervencija, na Kosovu je, u periodu od 11.06.1999. do 31.12.2000. godine, ubijeno ili nestalo u vezi sa oružanim sukobom 1.108 osoba: 752 Srba, 210 Roma, Crnogoraca, Bošnjaka, Goranaca i 146 Albanaca, od kojih se za 45 pouzdano zna da su ubijeni kao saradnici srpskih vlasti. Prema podacima FHP 400 do 600 Srba se još vode kao nestali.¹⁸

Kosovski zvaničnici su, uz veliku podršku šire javnosti činili sve da prolongiraju kreiranje uslova za početak rada Specijalizovanih veća i specijalizovanog tužilaštva za procesuiranje zločina koje je Oslobođilačka vojska Kosova načinila nad etničkim manjinama i političkim rivalima od 1998. do kraja 2000. godine, što je Zapad postavio kao uslov tek pre par godina. Njihovi argumenti i za sam pristanak formiranja Suda, koji je došao posle velikog pritiska Zapada, nikad nisu bili fokusirani na potrebu rasvetljavanja zločina, kažnjavanja zločinaca i donošenje pravde za žrtve već skoro isključivo na

18 Ljudski gubici tokom NATO bombardovanja SRJ. FHP. Dostupno na: <http://www.hlc-rcd.org/?p=19413>

“potrebu održavanja dobrih odnosa sa Zapadom”^{19, 20, 21}

Podsetimo, prema podacima Fonda za humanitarno pravo do početka NATO vazdušne kampanje protiv SRJ, koju su činile Srbija sa svoje dve pokrajine i Crna Gora koja je imala status republike u SFRJ, Miloševićeve snage su u sukobima na Kosovu ubile oko 1.400 albanskih civila.²² Tokom trajanja kampanje više od 6.200 albanskih civila ubijeno je ili prisilno nestalo u kampanji nasilja i terora koju su sprovele snage VJ/MUP-a Republike Srbije. Među žrtvama je 400 dece mlađe od 16 godina.²³

Ipak, ne sme se zaboraviti da je i pored neopravdanog aktuelnog zastoja procesa suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima, i činjenice da je na čelu Generalštaba Vojske Srbije general Ljubiša Diković,²⁴ duboko kompromitovan činjenicom da je u oblastima na Kosovu gde su delovale njegove jedinice počinjen veliki broj još nerasvetljenih zločina, Srbija je odavno ispunila sve svoje obaveze prema Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju

19 Hodža: Specijalni sud nepravedan, ali ga treba poštovati. Večernje novosti. Januar 2018. Dostupno na: <https://goo.gl/qfeXEw>

20 Hašim Tači se predomislio: Osnivanje Specijalnog suda za zločine OVK je nefer, ali moramo sa SAD, EU i NATO. Ekspres. Februar 2018. Dostupno na: <https://www.ekspres.net/politika/hasim-taci-se-predomislio-osnivanje-specijalnog-suda-za-zlocine-ovk-je-nefer-ali-moramo-sa-sad-eu-i-nato>

21 “Istorijska nepravda”: Predsednik Kosova se obavezao da će potpisati zakon kojim se ukida sud za ratne zločine. (‘Historical Injustice’: Kosovo’s President Pledges To Sign Legislation Abolishing War Crimes Court). RFE. Decembar 2017. Dostupno na: <https://www.rferl.org/a/kosovo-thaci-legislation-abolishing-war-crimes-court/28943894.html>

22 CEAS saopštenje povodom devetnaest godina od početka NATO vazdušne kampanje: Osiromašeno liderstvo vodi u osiromašeno građanstvo, a ne u demokratiju i stabilnost. Mart 2018. Dostupno na: <https://www.ceas-serbia.org/sr/aktuelno/saopstenja/6972-ceas-saopstenje-povodom-devetnaest-godina-od-pocetka-nato-vazdusne-kampanje-osiromaseno-liderstvo-vodi-u-osiromaseno-gradanstvo-a-ne-u-demokratiju-i-stabilnost>

23 Ibid.

24 Dosije Diković Ljubiše. FHP. Januar 2012. Dostupno na: <https://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2012/01/Januar-23-2012-Dikovic-Ljubisa-Dosije.pdf>

(MKSJ).²⁵ Posebno se ne smeju zaboraviti složene okolnosti u kojima je to radila vlada prvog reformskog premijera Zorana Đinđića, pa i one posle njegove. One su *de facto* isporučivale aktivne policijske i vojne generale i političko rukovodstvo, optužene upravo za zločine na Kosovu, neposredno po nenasilnoj smeni sa vlasti zločinca Slobodana Miloševića, što je podrazumevalo teške i opasne kompromise sa pripadnicima sistema bezbednosti, glavnim izvršiteljima ratnih zločina i realizatora Miloševićevih politika. Ubistvo premijera Đinđića nažalost je najjača potvrda ovoga. Te vlasti su, po veliku političku cenu, oslobodile i sve albanske političke zarobljenike iz Miloševićevog vremena.

No i u Srbiji je, nažalost, u spomenutom periodu 2017-2018. godine putem srpskih pro-vladinih dnevnika i televizija, koji su istovremeno i pro-putinovski, uz zdušnu podršku Sputnjikovog servisa u Srbiji, vođena vrlo intenzivna kampanja širenja lažnog narativa o navodnoj epidemiji raka u Srbiji kao posledici²⁶ kancerogenih efekata osiromašenog uranijuma korišćenog u municiji tokom NATO vazdušne kampanje protiv SRJ, te narativa da je NATO u Srbiji počinio “ekološki” genocid.²⁷ Kampanji su se, osim lekara na visokim pozicijama, ujedno i predavačima na Medicinskom fakultetu poput Danice Grujičić, vrlo antizapadno i pro-putinovski nastrojene, sa očitim godinama neuspešno realizovanim političkim ambicijama, pridružili i neki visoki zvaničnici Republike Srbije. Izuzetno brine što se osim CEAS-a skoro niko iz NVO sektora, opozicije, slobodnih medija

25 Vučić primio u posetu glavnog tužioca Tribunala: Nastavićemo da jačamo saradnju. Srbija Danas. Maj 2018. Dostupno na: <https://www.srbijadanas.com/vesti/info/vucic-primio-posetu-glavnog-tuzioca-tribunala-nastavicemo-i-jacati-saradnju-foto-2018-05-10>

26 CEAS otvoreno pismo/analiza: “Vakcine za Kosovo – CEAS-ov doprinos unutrašnjem dijalogu o Kosovu”. April 2018. Dostupno na: <https://www.ceas-serbia.org/sr/aktuelno/saopstenja/7041-ceas-saopstenje-9-april-2018>

27 Dr Danica Grujičić: Građani Srbije moraju da znaju da je NATO počinio ekološki genocid. Vostok. Jun 2017. Dostupno na: http://www.vostok.rs/index.php?option=btg_novosti&idnovost=101854

i drugih segmenata društva, sa izuzetkom skoro samo Dr. Zorana Radovanovića,²⁸ ovome nije javno suprotstavio. Dr. Danica Grujičić bila je istovremeno i deo paralelne anti-vakcinaške kampanje protiv malih boginja, sa istim „argumentima“ da su sve relevantne međunarodne institucije poput UN agencija diskreditovane i da njihovim, kao i podacima zvaničnih srpskih institucija poput Instituta za javno zdravlje ne treba verovati. Svetska zdravstvena organizacija (SZO) je, na primer „eksponent američke vojne industrije“ i možda „šalje felerične vakcine zato što Srbija odbija da prizna Kosovo“.²⁹ Nažalost, možda je i zbog toga u Srbiji zavladała prava epidemija malih boginja koje je odnela malo više od desetine života do sada.³⁰

Posledica ove kampanje će verovatno biti i dodatni pad podrške javnosti za EU integracije Srbije, koja ionako oscilira oko

28 Dr Radovanović: Nema epidemije malignih tumora. Večernje novosti. Maj 2017. Dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:664950-Dr-Radovanovic-Nema-epidemije-malignih-tumora>

29 Tribina održana na Fakultetu političkih nauka na kojoj su učestvovali Dr Danica Grujičić i Mirjana Bobić-Mojsilović. April 2017. Dostupno na: https://www.youtube.com/watch?time_continue=2713&v=J0dxd9wO1jg

30 Muškarac preminuo od posledica morbila, 13. žrtva. N1. Mart 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a371860/Vesti/Muskarac-preminuo-od-posledica-morbila-13-zrtva.html>

50%,³¹ ali i procenat podrške javnosti za nastavak normalizacije odnosa sa Kosovom koji bi bio prihvatljiv Kosovarima i Zapadu. Ovo je verovatno i bio cilj Beograda, ne bi li se, po neprihvatljivu cenu, pojačala pregovaračka pozicija. Ako aktuelna vlast u Srbiji ima nameru da pokuša da ubedi politički Zapad na kompromis u vezi korekcije administrativne linije sa Kosovom, kao preduslova za postizanje sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa, sa ovom sramnom i opasnom taktikom bi se moralo što pre prestati. Treba li uopšte naglašavati koliko je kampanja u koliziji sa drugim aktuelnim politikama Vlade Srbije oko podsticaja izvoza poljoprivrednih proizvoda i turizma na primer?

Ovakav pristup otežava i druge, racionalne, zahteve zvaničnog Beograda upućene prošle godine NATO i zemljama članicama da pomognu Srbiji u uklanjanju teških ekoloških posledica NATO intervencije i drugog, što CEAS zdušno podržava i sam zagovara.³²

31 49 % građana apsolutno za Srbiju u Evropskoj uniji. Ministarstvo za evropske integracije. Jul 2017. Dostupno na: <http://www.mei.gov.rs/srl/vesti/1052/189/335/detaljnije/49-gradjana-apsolutno-za-srbiju-u-evropskoj-uniji/>

32 Primarni instinkt: Za više NATO na Zapadnom Balkanu. Septembar 2017. Dostupno na: https://www.ceas-serbia.org/images/publikacije/CEAS_Basic_Instinct_WEB.pdf

Korekcija administrativne linije Srbije sa Kosovom kao mali ustupak Srbiji – velika potencijalna korist za EU i NATO

Imajući sve gore navedno u vidu, Centar za evroatlantske studije iz Srbije (CEAS), smatra da bi pojačano političko liderstvo zemalja članica NATO na celom Zapadnom Balkanu, o čemu smo intenzivno pisali i u našem prošlogodišnjem izveštaju *Primarni instinkt – Za više NATO na Zapadnom Balkanu*,³³ bio adekvatan format i za prevazilaženje sadašnjeg zastoja u pregovorima Srbije i Kosova.

CEAS predlaže da prvi korak ide u pravcu razmatranja opcije korekcije administrativne linije između Srbije i Kosova u najvećem delu duž linije sadašnjih četiri opštine (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavići) sa srpskim stanovništvom na severu Kosova, bez ikakve ideje o razmeni teritorija koja bi podrazumevala opštine sa albanskim stanovništvom na jugu Srbije, kome bi odmah sledio sveobuhvatni sporazum o normalizaciji odnosa.

Predlog o korekciji administrativne linije nema nikakve veze sa idejom etničkog razgraničenja. On dolazi kao posledica rezonovanja da ni sam Zapad, ali ni UN, nisu uspeli na jasan način da Srbiji izreknu tačnu visinu kazne za zločine Miloševićevog režima na Kosovu, već se izricanje čudno preselilo u formu pregovora kažnjenih i šticećenih. Predlog o korekciji administrativne linije se iznosi 2018. godine, devetnaest godina od kraja NATO intervencije, kada je očito da serija pregovora pod okriljem Zapada koji su za cilj imali nezavisnost Kosova u sadašnjim granicama nisu dali rezultate, a sadašnji zastoj predstavlja politički i bezbednosni izazov i za Zapadni Balkan i za Zapad. Srbija je pod Miloševićem, koja je na sreću vrlo različita od Srbije danas, počinila

33 Ibid.

zločine nad svojim građanima albanske nacionalnosti na jednom delu teritorije (što četiri opštine na severu Kosova nisu) pa ima logike da joj se suverenitet tačno nad tim delom suspenduje.

No, i građani Srbije koji su apriori protiv rešenja koje bi se moglo postići sa Zapadom, a koji navodno žele demokratsku Srbiju, moraju imati u vidu da društvene nauke kažu da je demokratizacija nemoguća ako u delu zemlje postoji homogena celina koja sistemski odbija centralnu vlast.³⁴

Predlog ne predviđa uključivanje juga Srbije naseljenog Albancima u opciju korekcije administrativne linije. Uključivanje pitanja juga Srbije na taj način bi bilo odustajanje od principa da je novi status Kosova *sui generis* slučaj, čega se CEAS čvrsto drži u svjim analizama i predlozima rešenja za normalizaciju odnosa Srbije i Kosova. Vlada pokojnog reformskog premijera Zorana Đinđića je pobunu na jugu Srbije, koja je krenula neposredno po okončanju NATO kampanje, rešila 2001. godine, skoro odmah po dolasku na vlast, u saradnji sa NATO, bez civilnih žrtava i prekomerne upotrebe sile.^{35, 36} Opisani način bio je upravo suprotan od načina na koji je to Miloševićev režim radio na Kosovu, zbog čega je i došlo do NATO vazdušne

34 Zajednička vežba *Dvostruki orao* završava u Srbiji (Joint-Exercise Double Eagle wraps up in Serbia). Ramstein air base. Novembar 2017. Dostupno na: <http://www.ramstein.af.mil/News/Article-Display/Article/1380638/joint-exercise-double-eagle-wraps-up-in-serbia/>

35 Đinđić tražio da se hitno reši status Kosova. B92. 2003. Dostupno na: https://www.b92.net/info/vesti/pregled_stampe.php?yyyy=2006&mm=08&dd=04&nav_id=206863

36 Đinđić: Izolovati albanske ekstremiste. B92. Mart 2001. Dostupno na: https://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2001&mm=03&dd=09&nav_category=1&nav_id=22334

intervencije protiv SRJ a potom i u do usvajanja Rezolucije SB UN 1244.³⁷

Sporna pitanja oko upravljanja vodosistemom Gazivode od koga značajno zavisi snabdevanje Kosova vodom, koji delom leži u unutrašnjoj Srbiji, a drugim manjim delom u jednoj od opština na severu Kosova, u slučaju korekcije administrativne linije i eventualna druga pitanja od strateškog značaja za Zapad, a pre svega za NATO, oko pojedinih lokacija u spomenute četiri opštine, mogu se rešiti na međunarodnoj konferenciji, ili u nekom drugom formatu, čiji bi politički pokrovitelj trebale biti zemlje članice NATO. Na konferenciji, osim usvajanja sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa Srbije i Kosova, koji bi morao uslediti odmah po korekciji administrativne linije, bi pored BiH i Hrvatske trebale biti pozvane Albanija, Makedonija i Crna Gora. Na njoj bi se mogla postići i kompromisna rešenja graničnih sporova Srbije sa BiH i sa Hrvatskom, eventualno i drugih, kao i neka druga nerešena pitanja sukcesije i posledica ratova devedesetih, od imovine do pitanja nestalih i nastavka regionalne saradnje u procesu tranzicione pravde.

NATO članice bi odlukom o pojačanom vojnom prisustvu pre svega u BiH, u okviru iste konferencije, a već dolaze pozitivni signali iz Velike Britanije o slanju 40 vojnika u EUFOR misiju u BiH,³⁸ mogle razbiti legitimne strahove Bošnjaka od pokušaja Milorada Dodika, koji poput Miloševića kasnih devedesetih militarizuje policijske snage Republike Srpske, da uz podršku Kremlja³⁹ minira napore, za sporazumom o nepovredivosti administrativne linije, koji bi se na

37 Rezolucija 1244. Dostupno na: <https://www.nato.int/kosovo/docu/u990610a.htm>

38 Britanske trupe da spreče rusko mešanje u izbore (British troops to protect Bosnia election from Russian meddling). The Times. Dostupno na: <https://www.thetimes.co.uk/article/uk-to-protect-bosnia-poll-s0vfjhzmx>

39 Bosnia on the Russian Chopping Block: The Potential for Violence and Steps to Prevent It. Istraživački institut za spoljnu politiku (Foreign policy research institute - FPRI). Dostupno na: <https://www.fpri.org/article/2018/03/bosnia-russian-chopping-block-potential-violence-steps-prevent/>

konferenciji, ili u drugom formatu, postigao.

Bilo bi jako dobro se da se predlog novog National Defense Appropriation Act (NDAA),⁴⁰ u kome se preporučuje povećanje angažovanja i vojno-vojne saradnje sa Zapadnim Balkanom i naglašava potrebu za proaktivnim američkim pristupom u ovom delu Evrope, usvoji sa ovom odredbom.

Ideja o pojačanom američkom vojnom prisustvu u regionu se predlaže i u odličnom izveštaju Atlantskog saveta SAD *Balkan napred: Nova strategija SAD za region*,⁴¹ objavljenom pre svega nekoliko meseci. Ne treba zaboraviti da se u njemu, osim predloga o pojačanom američkom vojnom prisustvu u jugoistočnoj Evropi, zalaže i za "istorijsko pomirenje" sa Srbijom i obnavljanje reputacije SAD kao istinskog posrednika, što CEAS svesrdno podržava.

Ključni efekat uspeha ovakvog pristupa bi bio da bi zemlje Zapadnog Balkana imale uravnoteženije uslove za preko potrebnu regionalnu saradnju u oblastima bezbednosti i odbrane, u odgovorima na rastući broj bezbednosnih pretnji i izazova od borbe protiv organizovanog kriminala do borbe protiv terorizma, uključujući i potencijalno novu migrantsko-izbegličku krizu, koji se svi, ako se na njih adekvatno ne odgovori, mogu preliti na EU i NATO.

Srbija bi se morala obavezati da ne bi pravila problem uključivanju Kosova u sve političke međuvladine strukture od Interpola na dalje, što bi izbilo i argument iz rukava političkog rukovodstva Republike Srpske, ali i Rusije. Ovakav pristup ne bi zatvorio sva vrata kroz koja u region ulazi maligni ruski uticaj, pa čak ni u samoj Srbiji čija je naftna i gasna industrija u većinskom ruskom vlasništvu kao

40 NDAA. H.R.2810 - National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2018. Kongres SAD. Dostupno na: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/house-bill/2810/text>

41 Balkans Forward: A New US Strategy for the Region. Atlantski Savet SAD. Novembar 2017. Dostupno na: <http://www.atlanticcouncil.org/publications/reports/balkans-forward>

posledica odluka prethodne vlasti. Pitanje je i koliko Kremlj bez saglasnosti ili znanja aktuelnog Beograda vrbuje ljude unutar sistema bezbednosti kojima iz straha od procesuiranja za ratne zločine, za koje Kremlj baš briga,⁴² nikako ne odgovora da Srbija nastavi ka EU, ali bi zasigurno otežao njegovu artikulaciju s jedne, a olakšao borbu protiv njega s druge strane.

Konferencija, pod okriljem NATO zemalja članica, ili neka druga forma, na kojoj bi se korigovala administrativna linija Srbije i Kosova, kao preduslov postizanja sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa koji bi odmah usledio, a na kojoj bi se rešila ostala otvorena granična i neka spomenuta druga pitanja u regionu u prisustvu svih zemalja Zapadnog Balkana u procesu evropskih integracija, mogla bi staviti tačku na neke od strahova i problema koje i region i EU imaju u realizaciji sadašnjih EU politika prema Zapadnom Balkanu i pojačati nešto poljuljanu veru građana i vlada regiona u evropske perspektive regiona.⁴³ Značaj koji evropske integracije imaju, a koje Zapad podržava,⁴⁴ time bi delom verovatno bile konsolidovane.

Spremnost Zapada na male ustupke aktuelnom Beogradu, poput onih iznešenih u ovoj studiji, koji su sasvim u skladu sa polaznim principima razloga NATO intervencije protiv SRJ, Rezolucijom SB UN 1244⁴⁵ i kosovskog novog statusa kao *sui generis* slučaja, bi možda olakšala proces postizanja sveobuhvatnog sporazuma o normalizaciji odnosa Srbije i Kosova, na koji Kremlj formalno ne bi mogao da ima

42 Haško tužilaštvo traži doživotnu kaznu za Mladića. Sputnik. Decembar 2016. Dostupno na: <https://rs-lat.sputniknews.com/evropa/201612071109151993-hag-mladic-tuzilarstvo-1/>

43 Makronova rampa Zapadnom Balkanu. RSE. April 2018. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/makronova-rampa-zapadnom-balkanu-/29175346.html>

44 The Transatlantic Bond: Preserving the West - Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs A. Wess Mitchell outlined the Trump Administration's strategy in Europe. The Heritage Foundation - Tuesday, Jun 5, 2018. Dostupno na: https://www.youtube.com/watch?time_continue=2&v=Ldpg2q6evKQ

45 Rezolucija 1244. Dostupno na: <https://www.nato.int/kosovo/docu/u990610a.htm>

primedbe. Strah da će Putin zloupotebiti eventualnu korekciju administrativne linije Srbije i Kosova da pravda novi status Krima kao dela Rusije, koji se neretko spominje kao argument protiv ideje korekcije administrativne linije, nikako ne stoji iz više razloga. Pođimo od najbizarnijeg, Putin može svojom izvrnutom logikom, nepoštovanjem istine i pravila međunarodnih odnosa, kao što to non stop i radi, svaku situaciju da interpetira u korist Kremlja. Korišćenje ovakvog argumenta je u stvari povlađivanje Putinovom pristupu. Ali evo i validnog argumenta zašto se slučaj Kosova ne može porediti ni sa Krimom ni sa Katalonijom.

Srbiji je, zbog teške humanitarne krize na Kosovu, na osnovu Rezolucije SB UN 1244 suspendovan suverenitet nad Kosovom, što nije slučaj sa Ukrajinom i njenim delom Krimom, ni Španijom i njenim delom Katalonijom. Na osnovu Rezolucije SB UN 1244 se predviđa da posle pregovora o novom statusu, ako oni propadnu, građani Kosova imaju pravo da se odrede (ne kaže se kako) o novom statusu, na šta građani Krima i Katalonije nemaju pravo na osnovu neke rezolucije SB UN.

Korekcija administrativne linije i normalizacija odnosa sa Kosovom bi oduzela neke od argumenata koje sadašnja vlast u Srbiji oportuno koristi, a koji u suštini obaraju podršku za evropske integracije Srbije, istovremeno ne umanjujući njihove šanse da u slučaju propasti pregovora opet ostanu na vlasti, sa politikom odustajanja od evropskih integracija. Ako bi formalizacija normalizacije odnosa sa Kosovom bila postignuta, Srbija bi lakše mogla ući u logičnije i koherentnije ustavne izmene te usvajanje novih strateških i doktrinarnih

dokumenata^{46, 47} bez sadašnjih limitirajućih faktora oko Kosova i posledično Rusije.

Ovim potezom Zapad bi, uz male rizike, a s mogućnošću velike dobiti, u stvari postavio predsednika Vučića i Vladu Srbije u situaciju da na delu, sa manje izgovora, pokažu pravu spremnost da Srbiju povedu putem evropskih integracija. Ovo se pre svega odnosi na jačanje vladavine prava i smanjivanje prostora za maligni ruski uticaj.

Ne sme se, naime, ispustiti iz vida da poslednja relevantna istraživanja javnog mnjenja u Srbiji pokazuju da vlast ima neupitnu većinu,⁴⁸ ali ne i podršku da normalizuje odnose sa Kosovom na način na koji to sada Zapad očekuje. Podrška nije velika čak ni u slučaju korigovanja administrativne linije na način koji CEAS predlaže.⁴⁹ Srpska pravoslavna crkva,^{50, 51} ekstremne desničarske strukture i strukture unutar sistema bezbednosti koje glorifikuju ratne zločince i predsedniku Vučiću javno prete zbog Briselskog sporazuma, o kojima je CEAS takođe pisao,⁵² predstavljaju veliku i opasnu opoziciju vlastima u Srbiji, za bilo kakav sporazum sa Kosovom u

46 Nacrt Strategije nacionalne bezbednosti Republike Srbije. April 2018. Dostupno na: http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/javna%20rasprava/strategije/Nacrt%20Strategije%20nacionalne%20bezbednosti.pdf

47 Nacrt Strategije odbrane Republike Srbije. April 2018. Dostupno na: http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/javna%20rasprava/strategije/Nacrt%20Strategije%20odbrane.pdf

48 Istraživanje stavova građana o rešavanju statusa Kosova. IPSOS. April 2018. Dostupno na: <http://www.fosserbia.org/assets/uploads/stavovi/stavovi-gradjana-o-resavanju-statusa-kosova.pdf>

49 Dijalog o Kosovu: Stavovi građana Srbije o rešavanju statusa Kosova - predstavljanje istraživanja javnog mnjenja. Medija Centar. April 2018. Dostupno na: <http://www.mc.rs/dijalog-o-kosovu-stavovi-gradjana-srbije-o-resavanju-statusa-kosova---predstavljanje-istrazivanja-javnog-mnjenja.4.html?eventId=10827>

50 Jedinstvo vladika: Nezavisnost Kosova nikada ni po koju cenu ne treba priznati. Večernje novosti. Maj 2018. Dostupno na: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:725478-JEDINSTVO-VLADIKA-SPC-Nezavisnost-Kosova-nikada-ni-po-koju-cenu-ne-treba-priznati>

51 Dačić: Podela Kosova dobro rešenje i za Albance. N1. Maj 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a391450/Vesti/Dacic-Podela-Kosova-dobro-resenje-i-za-Albance.html>

52 CEAS saopštenje - Dijalog o Kosovu je Srbiji odavno potreban. Jul 2017. Dostupno na: <https://www.ceas-serbia.org/sr/aktuelno/saopstenja/6318-ceas-saopstenje-dijalog-o-kosovu-je-srbiji-odavno-potreban>

sadašnjim okvirima koje Zapad očekuje. Na skučavanju manevarskog prostora ovoj vladi da pristane na sadašnja očekivanja Zapada, nažalost, intenzivno radi i navodno demokratska opozicija, odbijajući da sama predloži bilo kakvo funkcionalno rešenje. Umesto državno odgovornog ponašanja, ona prete kažnjavanjem sadašnjeg rukovodstva za "veleizdaju".^{53, 54} Spomenute strukture su izrazito protiv scenarija sličnih onom koji CEAS u ovoj studiji iznosi.

U prilog argumentima da Zapad aktuelnoj srpskoj vlasti olakša pokušaj normalizacije odnosa sa Kosovom i pored objektivnih primedbi na: stanje vladavine prava; transparentnosti odlučivanja; podrivanja podele vlasti i drugog,⁵⁵ ide i to što ona još uvek nije dala takozvanom Srpsko-ruskom humanitarnom centru u Nišu diplomatski status i pored ogromnog ruskog pritiska. Šta više, po preseljenju Centra na niški aerodrom, vlada je preuzela upravljanje samim aerodromom od grada Niša,⁵⁶ što je dobra vest. Dodatno vlada je sa Evropskom investicionom bankom (EIB) potpisala kredit⁵⁷ kojim će se jačati kontrola leta i radarski sistemi u postojećim okvirima, uz saglasnosti nadležnosti oko kontrole leta nad Crnom Gorom u okviru zajedničke agencije SMATSA. Ovo je bitno naglasiti jer je Crna Gora od juna mogla nesmetano da uđe u NATO projekat air policing-a.

Dodatno, u Srbiji je krajem prošle godine održana velika vojna vežba, prva takve

53 Kosovo – Prilika i za veleizdaju i za herojski čin. Jutarnji glasnik. Jul 2017. Dostupno na: <http://www.jutarnjiglasnik.info/politika/kosovo-prilika-za-veleizdaju-za-herojski-cin/>

54 Jeremić: Vučić će ove godine Kosovu dati mesto u UN. Beta. Maj 2018. Dostupno na: <https://beta.rs/vesti/politika-vesti-srbija/90557-jeremic-vucic-ce-ove-godine-kosovu-dati-mesto-u-un>

55 Annual progress reports of the European Commission for Serbia 2018. Ministarstvo za evropske integracije. Dostupno na: http://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/ec_progress_report_18.pdf

56 Zašto vlada od grada Niša preuzima upravljanje aerodromom. N1. April 2018. Dostupno na: <http://rs.n1info.com/a376649/Biznis/Zasto-Vlada-od-grada-Nisa-preuzima-upravljanje-aerodromom.html>

57 U Niš ulaze kontrola letenja, a ne vlada Srbije. Danas. April 2018. Dostupno na: <https://www.danas.rs/ekonomija/u-nis-ulaze-kontrola-letenja-a-ne-vlada-srbije/>

vrste i obima, “Dvostruki orao”⁵⁸ u kojoj su učestvovali pripadnici Vojske Srbije i Armije SAD. Krajem ove godine održaće se i vežba “Srbija 2018”⁵⁹ koju će zajedno organizovati NATO Evroatlantski centar za koordinaciju aktivnosti u pružanju hitnog odgovora (EADRCC) i Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije.

Predsednik Vučić je u spomenutom periodu imao i seriju sastanaka na najvišem nivou u okviru Visokog saveta za saradnju Srbije, Grčke, Bugarske i Rumunije,⁶⁰ koji se značajno fokusira i na jačanje saradnje spomenutih zemalja u oblasti bezbednosti i odbrane. Imajući u vidu da su Bugarska i Rumunija članice inicijative Bukurešt 9⁶¹ zemalja istočnog krila NATO, koje su pre neki dan obnovile zajedničku platformu u okviru Deklaracije pred predstojeći NATO samit u Briselu, učešće Srbije i Grčke u ovoj kvadrilateralnoj inicijativi⁶² takođe doprinosi smanjenju pukotina između istočnog i južnog krila NATO, što treba i dalje ohrabrivati i biti spreman na manje ustupke zarad jačanja efekata iste.

U predlozima nove strategije bezbednosti i odbrane, Srbija predviđa nastavak rada na proširenju kapaciteta za učešće srpskih snaga, uključujući i civile, u multinacionalnim operacijama. Republika Srbija trenutno učestvuje u sledećim operacijama EU⁶³: EUTM Somalia (od 25. aprila 2012. godine); EU NAVFOR ATALANTA Somalia (od 6. aprila 2012. godine); EUTM Mali (od 15. decembra 2014. godine); EUTM

RCA (od 16. decembra 2016. godine). Na osnovu odluke o usvajanju Godišnjeg plana upotrebe Vojske Srbije (VS) i drugih snaga odbrane u multinacionalnim operacijama u 2016. godini, predviđeno je bilo učešće pripadnika VS u vojnoj misiji EU u Mediteranu – EUNAVFOR MED SOPHIA, ali do realizacije učešća nije došlo, jer još uvek nije omogućeno učešće trećih zemalja u ovoj misiji. Pored navedenog učešća u EU operacijama, 309 pripadnika Vojske Srbije trenutno učestvuje u 6 UN misija: Kongo – MONUSCO (8), Liberija – UNMIL (1), Kipar – UNFICYP (47), Liban – UNIFIL (177), Bliski istok – UNTSO (1) i Centralnoafrička Republika – MINUSCA (75). S obzirom na dugu tradiciju, kvalitet, osposobljenost i mogućnosti, Republika Srbija (RS) posebnu pažnju posvećuje angažovanju vojnomedicinskih kapaciteta u multinacionalnim operacijama. RS ima zaključen Memorandum o razumevanju sa UN o doprinosu Sistemu spremnosti kapaciteta za mirovne operacije UN („UN Peacekeeping Capability Readiness System“, tako da po potrebi može u kratkom roku angažovati medicinski tim za evakuaciju vazdušnim putem, štabne oficire i vojne posmatrače. U UN misiji UNFICYP na Kipru trenutno učestvuju i 2 predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova R.Srbije (tokom 2017, 4 predstavnika MUP učestvovala su i u misiji MINUSTAH - Haiti). UNDOF (Golanska visoravan) – Nakon primljenog poziva od strane UN, Vojska Srbije je predvidela angažovanje u ovoj misiji, slanjem jednog vojnog posmatrača/oficira za vezu. Početak angažovanja predviđen je za prvu polovinu 2018. godine. U okviru pregovaračke grupe za poglavlje 31 u pristupanju Srbije EU (spoljna, bezbednosna i odbrambena politika) u maju 2016. godine osnovana je podgrupa Ministarstva odbrane i Vojske Srbije odgovorna za pružanje pravnog okvira i institucionalnih kapaciteta za učešće srpskih civilnih struktura u multinacionalnim operacijama od strane Evropske unije. Kao rezultat rada ove podgrupe, Vlada Srbije usvojila

58 Ibid.

59 EADRCC consequence management field exercise “SRBIJA 2018”. NATO. Februar 2018. Dostupno na: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_152120.htm

60 Sastanak u Bukureštu. Predsednik Republike Srbije. April 2018. Dostupno na: <http://www.predsednik.rs/lat/pres-centar/vesti/sastanak-u-bukurestu>

61 Joint declaration of the Heads of State Bucharest 9 meeting. Predsedništvo Litvanije. Jun 2018. Dostupno na: <https://www.lrp.lt/en/activities/speeches/joint-declaration-of-the-heads-of-state-bucharest-9-meeting/30168>

62 Ibid.

63 Pregled angažovanja pripadnika Vojske Srbije u multinacionalnim operacijama. Zvanični sajt Vojske Republike Srbije. Dostupno na: <http://www.vs.rs/clanak/9F31727105F811E5ABAB00163E135070/pregled-angazovanja-pripadnika-vojske-u-mnop>

je zaključak o usvajanju Izveštaja o neophodnosti uspostavljanja pravnog okvira i institucionalnih kapaciteta za učešće srpskih civilnih struktura u multinacionalnim operacijama.⁶⁴ Trend porasta učešća već postoji i treba ga ohrabrivati i podsticati i dalje.⁶⁵

Normalizacija odnosa Srbije i Kosova, koju je možda moguće postići korekcijom administrativne linije kao malim ustupkom Srbiji, stekli bi se povoljniji uslovi za saradnju Srbije sa NATO u okviru ranije usaglašenog Individualnog akcionog plana partnerstva (IPAP).^{66, 67} Stiče se utisak da se u poslednjih godinu dana potencijali saradnje kroz IPAP ne koriste u adekvatnoj meri.

Apsurdno ili ne, upravo ova vlast u Srbiji bi lako pobedila na sledećim izborima u koje bi ušla sa politikom jačeg okretanja Rusiji, Kini i Turskoj,^{68, 69} sa kojima ima neuobičajeno intenzivnu bilateralnu saradnju, imajući u vidu da je mala zemlja geografski, demografski i ekonomski, usled eventualnog usporavanja EU integracija u slučaju neuspaha dogovora o Kosovu. Svidelo se to nekom ili ne, to je realnost koja se itekako mora uzeti u obzir prilikom razmatranja ostvarivih opcija koje bi doprinele izlasku iz sadašnjeg ćorsokaka.

Velika odgovornost leži na kosovskom rukovodstvu, ali i javnosti Kosova koja se nije proslavila zahtevima za nastavkom sprovođenja mehanizama tranzicione pravde i poštovanjem argumenata

64 Korak napred - uskoro i srpski civili u mirovnim misijama pod okriljem UN, EU i OEBS. Novembar 2017. Dostupno na: <http://www.deiup.mod.gov.rs/sr/info/vesti/korak-napred-uskoro-i-srpski-civili-u-mirovnim-misijama-pod-okriljem-un-eu-i-oebs#.WyD2eu6FOxA>

65 I srpski civili u mirovnim misijama. Politika. Novembar 2017. Dostupno na: <http://www.politika.rs/sr/clanak/392181/Drustvo/I-srpski-civili-u-mirovnim-misijama>

66 IPAP. Dostupno na: http://www.mfa.gov.rs/en/images/ipap/IPAP_eng.pdf

67 IPAP. Dostupno na: https://www.ceas-serbia.org/images/2015-i-pre/Srbija_IPAP.pdf

68 Politički narativ o Kosovu i dalje je mitomanski. Danas. Jun 2018. Dostupno na: <https://www.danas.rs/politika/politicki-narativ-o-kosovu-i-dalje-je-mitomanski/>

69 Kina na velika vrata ulazi u Srbiju — sledi li odgovor Evrope. Sputnik. Mart 2018. Dostupno na: <https://rs-lat.sputniknews.com/analize/201803131114876202-kina-srbija-evropa/>

da je novi status Kosova *sui generis* slučaj. I oni bi pre apriori odbijanja ponuđenih kompromisnih rešenja poput usaglašavanja administrativne linije sa Srbijom, morali razmisliti o političkim i bezbednosnim implikacijama pojedinih scenarija na Zapadu, koji smatraju svojim prijateljem. Prijateljstvo je dvosmerna ulica. Bez obzira na komplikovanu političku situaciju na Kosovu, SAD, EU i NATO još uvek imaju dovoljno resursa na raspolaganju da, ako hoće i vide smisao, podstaknu rukovodstvo i javnost Kosova da prihvate predloženi kompromis.

Srbija bi verovatno, u procesu pregovora u okviru ideje o korekciji administrativne linije, mogla ponuditi formiranje Zajednice albanskih opština na jugu Srbije, uz komplikacije s kojim bi se na unutrašnjem planu mogla suočiti. Srbija bi verovatno zahtevala privilegovan položaj u procesu političkog odlučivanja za Srbe koji ostaju da žive južno od Ibra, što je u suštini nešto na šta je Kosovo usvajanjem Ahtisarijevog plana već pristalo, te formiranje Zajednice srpskih opština (ZSO) koje bi ostale u sastavu Kosova u novim granicama.

EU bi, umesto sadašnje nefleksibilnosti, morala nagraditi svaku spremnost na kompromis kosovskog i srpskog rukovodstva u novonastalim okolnostima u slučaju postizanja kompromisa, finansijsko-političkom pomoći za ubrzanje procesa EU integracija Srbije i Kosova, što je svima u interesu.

Pomoćnik državnog sekretara za Evropu i Evroaziju Ves Mičel⁷⁰ u junu ove godine, tokom predavljanja američke politike u Evropi i Evroaziji na skupu u Heritidž fondacije, tačno je ocenio da Zapadni Balkan nije u poslednje vreme bio u fokusu američke spoljne politike. Važna i ohrabrujuća vest koju je Mičel istakao u istom govoru je da SAD povećavaju pomoć za Zapadni Balkan da se nosi sa ruskim uticajem, da blisko koordiniraju sa EU da bi se na Zapadnom Balkanu ojačala

70 Ibid.

stabilnost i da je na terenu tim koji sa EU i ključnim partnerima radi na pitanjima odnosa Srbije i Kosova, stanja u BiH i pregovorima oko novog imena Makedonije.

CEAS smatra da bi aktuelna administracija SAD, kao ključna zemlja članica NATO, spremnošću na podršku pristupu koju smo u ovoj studiji izneli, olakšala prevazilaženje gore spomenutih izazova, pokazala svoju standardnu sposobnost kreiranja novih naprednih okolnosti na terenu, beskompromisnost prema Kremlju, podršku EU, a pre svega zrelost u razmatranju jačanja kohezije NATO, bez velikih političkih i finansijskih ustupaka.

U šesnaestovekovnoj Šekspirovoj tragediji Romeo i Julija umiru i Romeo i Julija. U legendarnom brodvejskom mjuziklu Priča sa zapadne strane iz kasnih pedesetih Toni umire, ali bar Marija ostaje živa. Može li Zapad-Zapadni Balkan produkcija 2018. godine napraviti scenario sa win win situacijom i za Srbiju i za Kosovo?

Beograd, jun 2018. godine

Napomena: Stavovi iznešeni u ovom izveštaju ne odražavaju stavove savetodavnog odbora CEAS-a.

O Centru za evroatlantske studije

Centar za evroatlantske studije (CEAS) je nezavisna socio – liberalna think-tank organizacija osnovana 2007. godine u Beogradu, Srbiji.

CEAS se u svom radu vodi motom: napredak, posvećenost, uticaj.

Zalažemo se za:

- Prihvatanje principa primata individualnih nad kolektivnim pravima, uz poštovanje onih prava koje pojedinci mogu ostvarivati samo kroz zajedničko delovanje;
- Jačanje principa sekularne države i promociju agnostičkog poimanja sveta;
- Izgradnju i očuvanje otvorenijeg, slobodnijeg, prosperitetnijeg i kooperativnijeg internacionalnog poretka, zasnovanog na inteligentnoj globalizaciji.

Naš istraživački rad i zagovaranje su usmereni na:

- Analizu srpske spoljne i bezbednosne politike, praćenje dešavanja u zemljama članicama trans-atlantskog sveta, NATO i EU;
- Promociju punopravnog i aktivnog članstva Srbije u EU i NATO;
- Praćenje ruskog i drugih nedemokratskih ili neprijateljskih uticaja na stabilizaciju i demokratizaciju Zapadnog Balkana;
- Argumentovanje značaja veze između reforme sektora bezbednosti i tranzicione pravde u post-konfliktnim društvima;
- Promociju međunarodne humanitarne i bezbednosne doktrine Odgovornosti da se zaštiti (R2P);
- Metode prevazilaženja demokratskog deficita multikulturalizma.

Među CEAS-ovimi najvažnijim izveštajima su: „Širom zatvorenih očiju: Jačanje ruske meke moći u Srbiji - ciljevi, instrumenti i efekti“ (2016), „Vodič kroz informacionu bezbednost u Republici Srbiji“ (2016), „Karika koja nedostaje - Reforma sistema bezbednosti, 'vojna neutralnost' i EU integracije u Srbiji - Kako da EU najbolje iskoristi svoj uticaj da zagovara održive reforme“ (2014), „U korak sa privatnim sektorom bezbednosti – II“ (2015), „U korak sa privatnim sektorom bezbednosti“ (2013), „X Faktor Srbija“ (2013), „CEAS analiza – Zakon o tajnosti podataka“ (2015), „CEAS analiza - Bezbednosne provere u Srbiji“ (2015), „CEAS analiza- Zaštita uzbunjivača u Srbiji“ (2015), „Totalna rekonstrukcija“ (2014), „10 razloga za NATO“ (2014), „CEAS analiza Zakona o izmenama i dopunama Zakona o Bezbednosno-informativnoj agenciji“ (2014), „Putinov orkestar“ (2014), „Putinizacija“ (2014), itd.

CEAS je jedini član iz Jugoistočne Evrope u Međunarodnoj koaliciji za odgovornost da se zaštiti (ICRtoP) . Koalicija povezuje nevladine organizacije iz celog sveta kako bi zajednički jačali normativni konsenzus doktrine Odgovornost da se zaštiti (RtoP). Cilj Koalicije je bolje razumevanje RtoP i zagovaranje jačanja kapaciteta međunarodne zajednice za prevenciju i zaustavljanje genocida, ratnih zločina, etničkog čišćenja i zločina protiv čovečnosti, kroz mobilizaciju organizacija nevladinog sektora i udružene aktivnosti kako bi se spasili životi u RtoP specifičnim situacijama.

CEAS je takođe član koalicije za Regionalnu komisiju za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim ozbiljnim kršenjima ljudskih prava počinjenih na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. do 2001. godine (REKOM) . Nju čini preko 1,800 organizacija iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Srbije i Slovenije, koje zagovaraju njeno osnivanje.

CEAS je među najuglednijim i najuticajnijim think-tank organizacijama na Balkanu, sa širokim medijskim, institucionalnim i društvenim uticajem. CEAS su citirali ugledni liberalni mediji, kao što su New York Times, Washington Post, Politico, itd. U decembru 2016. godine Politico je svrstao direktorku CEAS-a Jelenu Milić među 28 najuticajnijih evropskih ličnosti koje „talasaju, pokreću i oblikuju Evropu“ .

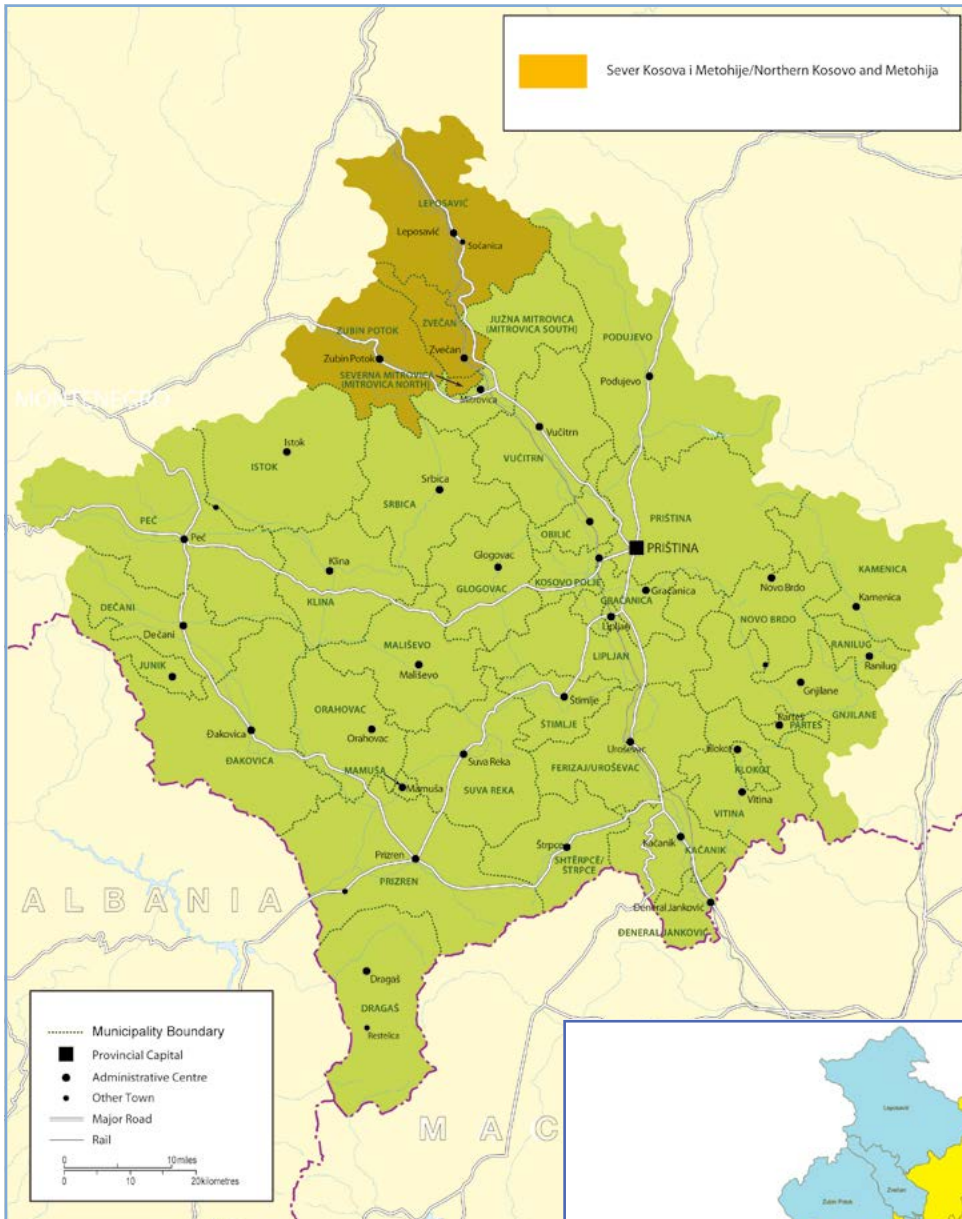
Sredinom 2018. godine CEAS je postao jedna od 22 vodeće međunarodne organizacije, i jedina sa Zapadnog Balkana, koje su partneri Atlantskog saveta (AC SAD) na novom strateškom projektu DisinfoPortal. AC SAD se, inače, smatra

jednom od najuticajnijih think thank organizacija u svetu.

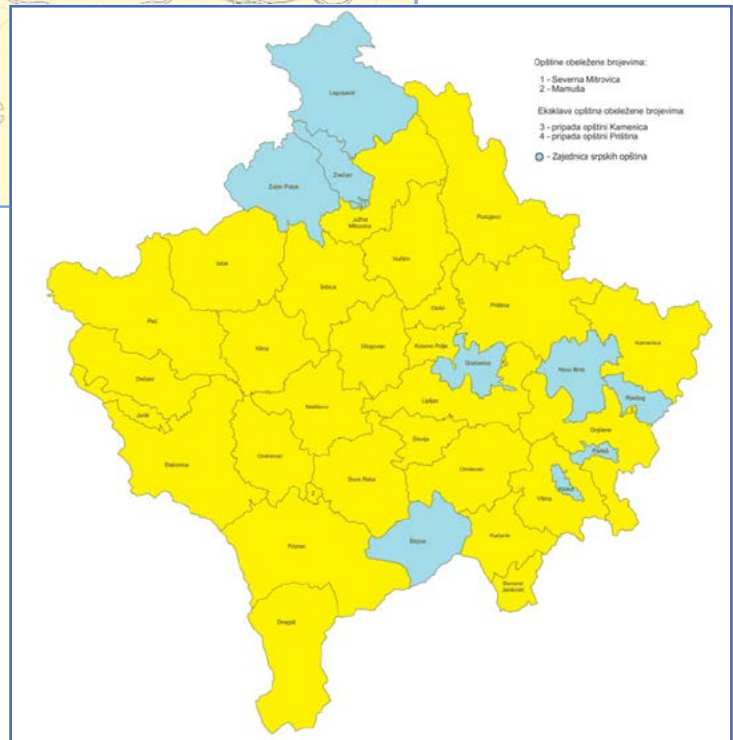
CEAS-ove projekte su do sada podržali: Fond za otvoreno društvo (OSF); Think-Tank fond sa sedištem u Mađarskoj; Nacionalna zadužbina za demokratiju, SAD; Fondacija braće Rockefeller, SAD; Evropska komisija; Balkanski fond za demokartiju – GMF, Srbija; NATO odeljenje za javnu diplomatiju; Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OSCE), Srbija; Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu; Višegrad Fond, Slovačka; Friedrich Nauman Fondacija, Srbija; Friedrich Ebert Fondacija, Srbija; Ambasada SAD u Srbiji.

Aneksi

Mapa Kosova

Mapa Zajednice srpskih opština (ZSO)

Rezolucija Saveta bezbednosti UN 1244 - usvojena 10. juna 1999.

Usvojio Savet bezbednosti na svom 4011. sastanku, 10. juna 1999. godine

Savet bezbednosti,

Imajući na umu svrhu i načela Povelje Ujedinjenih nacija i prvenstvenu odgovornost Saveta bezbednosti za održavanje međunarodnog mira i bezbednosti;

Pozivajući se na svoje Rezolucije 1160 (1998) od 31. marta 1998. godine, 1199 (1998) od 23. septembra 1998. godine, 1203 (1998) od 24. oktobra 1998. godine i 1239 (1999) od 14. maja 1999. godine;

Izražavajući žaljenje što nije u punosti udvoljeno zahtevima tih rezolucija;

Odlučan da reši tešku humanitarnu situaciju na Kosovu, Savezna republika Jugoslavija, i da omogući bezbedan i slobodan povratak svih izbeglica i raseljenih lica svojim domovima;

Osuđujući sve činove nasilja protiv stanovništva Kosova kao i sve terorističke postupke bilo koje strane;

Pozivajući se na izjavu Generalnog sekretara od 9. aprila 1999. godine, koja izražava brigu povodom humanitarne tragedije koja se događa na Kosovu;

Potvrđujući pravo svih izbeglica i raseljenih lica da se bezbedno vrate svojim domovima;

Pozivajući se na nadležnost i mandat Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju;

Pozdravljajući opšta načela političkog rešavanja kosovske krize usvojena 6. maja 1999. godine (S/1999/516, Dodatak 1 ovoj Rezoluciji), pozdravljajući i prihvatanje ovih načela datih u tačkama 1. do 9. dokumenta predstavljenog u Beogradu 2. juna 1999. godine (S/1999/649, Dodatak

2 ovoj Rezoluciji) od strane Savezne republike Jugoslavije i saglasnost Savezne republike Jugoslavije na ovaj dokument;

Potvrđujući privrženost svih država članica suverenitetu i teritorijalnom integritetu Savezne republike Jugoslavije i ostalih država u regionu, kako je postavljeno u Helsinškom završnom dokumentu i Dodatku 2;

Potvrđujući zahtev iz prethodnih rezolucija za značajnom autonomijom i znatnom samoupravom za Kosovo;

Utvrđujući da situacija u regionu i dalje predstavlja opasnost po međunarodni mir i bezbednost;

Odlučan da pruži bezbednost i sigurnost međunarodnom osoblju i da omogući da svi izvršavaju svoje odgovornosti na osnovu ove Rezolucije i da u tom cilju postupaju na osnovu Poglavlja VII Povelje Ujedinjenih nacija,

1. Odlučuje da će političko rešavanje kosovske krize da se zasniva na opštim načelima Dodatka 1 i kako je dodatno razrađeno u načelima i ostalim zahtevanim elementima u Dodatku 2;
2. Pozdravlja prihvatanje načela i ostalih zahtevanih elemenata pomenutih u prethodnom stavu 1. od strane Savezne republike Jugoslavije i zahteva punu saradnju Savezne republike Jugoslavije pri njihovoj brznoj primeni;
3. Posebno zahteva da Savezna Republika Jugoslavija neposredno i proverljivo prekine nasilje i represiju na Kosovu i da započne i završi proverljivo povlačenje u fazama sa Kosova svih vojnih, policijskih i paravojnih snaga prema ubrzanom rasporedu, sa kojim će da bude sinhronizovano razmeštanje međunarodnih snaga bezbednosti na Kosovu;

4. Potvrđuje da će nakon povlačenja dogovorenom broju jugoslovenskog i srpskog vojnog i policijskog osoblja da bude dozvoljeno da se vrate na Kosovo da bi obavljali funkcije u skladu sa Aneksom 2;
5. Odlučuje da na Kosovu, pod okriljem Ujedinjenih nacija, bude izvršeno razmeštanje međunarodnih civilnih i bezbednosnih snaga, sa odgovarajućom opremom i potrebnim osobljem, i pozdravlja saglasnost Savezne republike Jugoslavije sa takvim prisustvom;
6. Traži od Generalnog sekretara da, uz konsultacije sa Savetom bezbednosti, naimenuje Specijalnog predstavnika radi kontrolisanja sprovođenja međunarodnog civilnog prisustva i dalje zahteva od Generalnog sekretara da naloži svom Specijalnom predstavniku da blisko koordinira sa međunarodnim snagama bezbednosti da bi se osiguralo da oba prisustva deluju u istom cilju i na način međusobnog potpomaganja;
7. Ovlašćuje države članice i relevantne međunarodne organizacije da uspostave međunarodno bezbednosno prisustvo na Kosovu kako je predviđeno u tački 4. Dodatka 2 sa svim sredstvima neophodnim za izvršavanje odnosnih odgovornosti na osnovu stava 9. u daljem tekstu;
8. Potvrđuje potrebu za brzim i skorim razmeštajem efikasnog međunarodnog civilnog i bezbednosnog prisustva na Kosovu i zahteva da učesnici sarađuju u potpunosti pri tom razmeštanju;
9. Odlučuje da zadaci međunarodnih snaga bezbednosti koje će biti razmeštene i koje će delovati na Kosovu uključuju:
 - a. Sprečavanje obnavljanja neprijateljstava, održavanjem i gde bude potrebno nametanjem prekida vatre i omogućavanjem povlačenja i sprečavanjem povratka na Kosovo saveznih i republičkih vojnih, policijskih i paravojnih snaga, osim kao je propisano u tački 6. Dodatka 2;
 - b. Demilitarizovanje Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) i drugih naoružanih grupa kosovskih Albanaca kako se zahteva u stavu 15. u daljem tekstu;
 - c. Uspostavljanje sigurnog okruženja, u kojem izbeglice i raseljena lica mogu bezbedno da se vrate domovima, međunarodno civilno prisustvo može da radi, privremena administracija da bude uspostavljena i humanitarna pomoć dostavljana;
 - d. Obezbeđivanje javnog reda i sigurnosti do trenutka kad međunarodno civilno prisustvo bude moglo da preuzme odgovornost za ovaj zadatak;
 - e. Nadgledanje uklanjanja mina do trenutka kad međunarodno civilno prisustvo bude moglo, prema prilikama, da preuzme odgovornost za ovaj zadatak;
 - f. Pružanje podrške, prema prilici, i bliska koordinacija rada sa međunarodnim civilnim prisustvom;
 - g. Vršenje dužnosti nadgledanja granica kako se zahteva;
 - h. Obezbeđivanje zaštite i slobode sopstvenog kretanja, kretanja međunarodnog civilnog prisustva i ostalih međunarodnih organizacija;
10. Ovlašćuje Generalnog sekretara da, uz pomoć relevantnih međunarodnih organizacija, uspostavi međunarodno civilno prisustvo na Kosovu da bi bila obezbeđena privremenu administracija za Kosovo pod kojom ljudi Kosova mogu da uživaju značajnu autonomiju u okviru Savezne republike Jugoslavije i koja će da obezbedi prelaznu administraciju dok uspostavlja i nadgleda razvoj privremenih institucija

samouprave da bi se obezbedili uslovi za miran i normalan život za sve stanovnike Kosova;

11. Odlučuje da će glavne odgovornosti međunarodnog civilnog prisustva uključivati:

- a. Promovisanje uspostavljanja značajne autonomije i samouprave na Kosovu, do konačnog rešenja, uz potpuno uzimanje u obzir Dodatka 2 i dogovora iz Rambujea (S/1999/648);
- b. Izvršavanje osnovnih funkcija civilne administracije gde god i koliko god dugo to bude potrebno;
- c. Organizovanje i nadgledanje razvoja privremenih institucija demokratske i autonomne samouprave do političkog rešenja, uključujući održavanje izbora;
- d. Prenošenje, nakon osnivanja tih institucija, svojih administrativnih odgovornosti uz nadgledanje i podršku konsolidovanju kosovskih lokalnih privremenih institucija i ostalim aktivnostima izgrađivanja mira;
- e. Olakšavanje političkog procesa zamišljenog da odredi budući status Kosova, uzimajući u obzir sporazum iz Rambujea (S/1999/648);
- f. U završnoj fazi, nadgledanje prenosa ovlašćenja sa kosovskih privremenih institucija na institucije uspostavljene na osnovu političkog rešenja;
- g. Pružanje podrške obnovi ključne infrastrukture i drugoj obnovi privrede;
- h. Pružanje podrške, u koordinaciji sa međunarodnim humanitarnim organizacijama, pomaganju pri humanitarnim i prirodnim katastrofama;
- i. Održavanje građanskog zakona i poretka, uključujući osnivanje

lokalnih policijskih snaga, a u međuvremenu, angažovanje međunarodne policije na Kosovu;

j. Zaštita i unapređivanje ljudskih prava;

- k. Obezbeđivanje sigurnog i neometanog povratka svih izbeglica i raseljenih lica svojim domovima na Kosovu;

12. Naglašava potrebu za koordiniranim operacijama humanitarne pomoći, a da Savezna Republika Jugoslavija omogući neometani pristup Kosovu organizacijama koje pružaju humanitarnu pomoć i da saraduje sa takvim organizacijama na način koji će da omogući brzu i efikasnu isporuku međunarodne pomoći;

13. Podstiče sve države članice i međunarodne organizacije da daju doprinos ekonomskoj i društvenoj obnovi kao i bezbednom povratku izbeglica i raseljenih lica i u tom kontekstu naglašava važnost sazivanja međunarodne donatorske konferencije, posebno radi ciljeva postavljenih u prethodnom stavu 11 (g), što je moguće pre;

14. Zahteva punu saradnju svih učesnika, uključujući međunarodne snage bezbednosti, sa Međunarodnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju;

15. Zahteva da OVK i ostale naoružane grupe kosovskih Albanaca bez odlaganja prekinu sve ofanzivne akcije i da se pridržavaju zahteva za demilitarizaciju koje bude odredio glavnom komandujući međunarodnih snaga bezbednosti uz konsultovanje sa Specijalnim predstavnikom Generalnog sekretara;

16. Odlučuje da se zabrane nametnute stavom 8. Rezolucije 1160 (1998) neće primenjivati na oružje i prateći materijal koji će koristiti međunarodno civilno bezbednosno prisustvo;

17. Pozdravlja rad koji obavljaju Evropska Unija i ostale međunarodne organizacije na razvijanju sveobuhvatnog pristupa ekonomskom razvoju i stabilizaciji regiona pogođenog kosovskom krizom, uključujući sprovođenje Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope uz široko međunarodno učešće radi daljeg unapređivanja demokratije, ekonomskog napretka, stabilnosti i regionalne saradnje;
18. Zahteva da sve države u regionu sarađuju u potpunosti u realizaciji svih aspekata ove Rezolucije;
19. Odlučuje da se međunarodno civilno prisustvo i snage bezbednosti ustanovljavaju za početni period od 12 meseci, uz produženje po isteku tog perioda, osim u slučaju da Savet bezbednosti odluči drugačije;
20. Traži od Generalnog sekretara da redovno, u odgovarajućim vremenskim intervalima, izveštava Savet o primeni ove Rezolucije, uključujući izveštaje šefova međunarodnog civilnog prisustva i snaga bezbednosti, s tim da prvi izveštaji bude podnet u roku od 30 dana od usvajanja ove Rezolucije;
21. Odlučuje da i dalje aktivno radi na ovim pitanjima.

Dodatak 1

Izjava predsedavajućeg o zaključcima sastanka ministara inostranih poslova grupe G-8, održanog u centru Petersberg, 6. maja 1999. godine

Ministri inostranih poslova Grupe G-8 usvojili su sledeća opšta načela političkog rešavanja kosovske krize:

- Neposredan i proverljiv prestanak nasilja i represije na Kosovu;
- Povlačenje sa Kosova vojnih, policijskih i paravojnih snaga;
- Razmeštanje na Kosovu efikasnih snaga međunarodnog civilnog i bezbednosnog

- prisustva koje su odobrile iprihvatile Ujedinjene nacije, koja su u stanju da garantuju postizanje zajedničkih ciljeva;
- O uspostavljanju privremene administracije na Kosovu odlučiće Savet bezbednosti da bi obezbedio usloveza miran i normalan život za sve stanovnike Kosova;
- Bezbedan i slobodan povratak svih izbeglica i raseljenih lica i neometan pristup Kosovu organizacija kojepružaju humanitarnu pomoć;
- Politički proces u pravcu uspostavljanja privremenog okvirnog političkog sporazuma koji će da obezbediznačajnu samoupravu na Kosovu, uzimajući u potpunosti u obzir sporazum iz Rambujea i načela suverenitetai teritorijalnog integriteta Savezne republike Jugoslavije i ostalih država u regionu, i demilitarizaciju OVK;
- Sveobuhvatni pristup privrednom razvoju i stabilizaciji kriznog regiona.

Dodatak 2

Treba da bude postignut dogovor o sledećim načelima, radi pomaka prema rešenju kosovske krize:

1. Neposredan i proverljiv prestanak nasilja i represije na Kosovu.
2. Proverljivo povlačenje sa Kosova svih vojnih, policijskih i paravojnih snaga prema ubrzanom rasporedu.
3. Razmeštanje na Kosovu, pod okriljem Ujedinjenih nacija, efikasnog međunarodnog civilnog i bezbednosnog prisustva, koje će delovati na način koji bude utvrđen na osnovu Poglavlja VII Povelje, tako da bude sposobno da garantuje postizanje zajedničkih ciljeva.
4. Međunarodno bezbednosno prisustvo uz znatno učešće Severnoatlantskog pakta mora da bude razmešteno pod objedinjenom komandom i kontrolom i da bude ovlašćeno da uspostavi bezbedno okruženja za sve ljude na

Kosovu i da olakša svim raseljenim licima i izbeglicama bezbedan povratak svojim domovima.

5. Uspostavljanje privremene administracije za Kosovo kao dela međunarodnog civilnog prisustva pod kojim ljudi Kosova mogu da uživaju značajnu autonomiju u okviru Savezne republike Jugoslavije, odlučiće Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija. Privremena administracija će da omogućuje prelaznu administraciju dok uspostavlja i nadgleda razvoj privremenih demokratskih institucija samouprave koje treba da osiguraju uslove za miran i normalan život svim stanovnicima Kosova.
6. Nakon povlačenja, dogovorenom broju jugoslovenskog i srpskog osoblja biće dozvoljeno da se vrate da bi obavljali sledeće funkcije:
 - Vezu sa međunarodnom civilnom misijom i međunarodnim snagama bezbednosti;
 - Obeležavanje/čišćenje minskih polja;
 - Održavanje prisustva na srpskim istorijskim lokalitetima;
 - Održavanje prisustva na ključnim graničnim prelazima.
7. Bezbedan i slobodan povratak svih izbeglica i raseljenih lica pod nadzorom Kancelarije Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice i neometani pristup Kosovu organizacija za humanitarnu pomoć.
8. Politički proces u pravcu uspostavljanja privremenog okvirnog sporazuma koji obezbeđuje značajnu samoupravu Kosovu, uz puno poštovanje sporazuma iz Rambujea i načela suvereniteta i teritorijalnog integriteta Savezne republike Jugoslavije i ostalih država u regionu, i demilitarizaciju OVK. Pregovori između strana radi postizanja dogovora ne treba da odlažu niti da narušavaju uspostavljanje institucija demokratske samouprave.

9. Sveobuhvatni pristup privrednom razvoju i stabilizaciji kriznog regiona. Ovo će da uključuje primenu Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope uz široko međunarodno učešće radi dalje promocije demokratije, ekonomskog napretka, stabilnosti i regionalne saradnje.
10. Obustavljanje vojnih aktivnosti zahtevaće prihvatanje načela iznetih u tekstu iznad ovoga uz ostale prethodno utvrđene zahtevane elemente koji su utvrđeni u napomeni uz ovaj tekst.¹ Zatim će ubrzo da bude sklopljen vojno-tehnički sporazum koji treba, između ostalog, da utvrdi dodatne modalitete, uključujući uloge i funkcije jugoslovenskog/srpskog osoblja na Kosovu:

Povlačenje

- Postupke povlačenja, uključujući detaljan raspored faza i razgraničenje tampon zone u Srbiji izvan koje česnage da budu povučene;

Osoblje koje se vraća

- Oprema pridružena osoblju koje se vraća;
- Kriterijumi njihove funkcionalne odgovornosti;
- Raspored njihovog vraćanja;- Razgraničenje njihovih geografskih područja delovanja;
- Pravila koja će regulisati njihov odnos sa međunarodnim snagama bezbednosti i međunarodnom civilnom misijom.

Napomene

Ostali zahtevani elementi:

- Ubrzan i precizan vremenski raspored povlačenja, koji znači npr. sedam dana za potpuno povlačenje i izvlačenje oruđa protivvazdušne odbrane 25 kilometara izvan zajedničke zone bezbednosti u roku od 48 sati;

- Povratak osoblja za četiri funkcije utvrđene u tekstu iznad ovoga biće pod nadzorom međunarodnih snaga bezbednosti i biće ograničen na mali dogovoreni broj (stotine, ne hiljade);
- Obustavljanje vojnih aktivnosti će da nastupi nakon otpočinjanja proverljivog povlačenja;
- Rasprava i postizanje vojno-tehničkog sporazuma neće da produžavaju prethodno utvrđeni period za izvršavanje potpunog povlačenja.

Kumanovski sporazum – 9. jun 1999.

Član 1.

Opšte obaveze

1. Strane Sporazuma potvrđuju dokument, koji je predsednik Finske Marti Ahtisari predstavio predsedniku Jugoslavije Slobodanu Miloševiću i koji su 3. juna odobrili srpski parlament i savezna vlada (SRJ), uključujući razmeštaj međunarodnog civilnog i vojnog prisustva na Kosovo pod nadzorom UN. Strane dalje primećuju da je Savet bezbednosti UN spreman da usvoji rezoluciju, koja je predstavljena, o tom prisustvu.
2. Državne vlasti SRJ i Republike Srbije shvataju i slažu se da će međunarodne snage za bezbednost (KFOR) biti razmeštene posle usvajanja rezolucije Saveta bezbednosti UN, pomenutoj u paragrafu 1, i da će na Kosovu da operišu bez ometanja i sa ovlašćenjem da preuzmu sve nužne aktivnosti za ostvarivanje i održavanje bezbednog okruženja za sve građane Kosova i da svoju misiju obavljaju na druge načine. Dalje prihvataju da ispune sve obaveze iz Sporazuma i da olakšaju razmeštanje i operacije tih snaga.
3. U Sporazumu, sledeći izrazi značiće ono što opisuju ispod: a. "Strane" su potpisnici Sporazuma.
4. "Vlasti" su odgovarajući odgovorni pojedinci, institucije ili organizacije Strana.
 - a. "Snage SRJ" označava sve ljudstvo i organizacije SRJ i Republike Srbije koje mogu vojno da deluju. To uključuje redovne armijske i mornaričke snage, naoružane grupe građana, udružene paravojne grupe, vazduhoplovne snage, teritorijalnu odbranu, pograničnu policiju, obaveštajne službe, jedinice policije - lokalne, specijalne, protiv demonstracija i antiterorističke - i bilo koju grupu ili pojedince koje kao takve navede komandant "KFOR"-a.
5. Ciljevi tih obaveza navedeni su ispod:
 - a. Zona vazdušne bezbednosti (ZVB) definisana je kao zona od 25 kilometara od pokrajinske granice Kosova prema unutrašnjosti SRJ. Ona se odnosi na vazdušni prostor iznad te zone od 25 kilometara.
 - b. Zona kopnene bezbednosti (ZKB) definisana je kao zona od pet kilometara od pokrajinske granice Kosova prema unutrašnjosti SRJ. Ona se odnosi na teren unutar te zone od pet kilometara.
 - c. Dan stupanja na snagu (DS) definisan je kao dan potpisivanja Sporazuma. (Skraćenica "KFOR" u tekstu se navodi u zagradi, iza "međunarodne snage za bezbednost. U prevodu samo skraćenica).
5. a. Da se obezbedi trajan prekid neprijateljstava, bilo kakve snage SRJ, bez prethodnog izričitog odobrenja komandanta KFOR-a neće ni pod kojim okolnostima ući, ponovo ući niti ostati na teritoriji

Kosova, ZVB i ZKB, opisanih u paragrafu 3. Člana I. Lokalnoj policiji biće dozvoljeno da ostane u ZKB.

Paragraf iznad ne prejudicira dogovoreni povratak osoblja SRJ i Srbije koje će biti predmet naknadnog odvojenog sporazuma iz paragrafa 6 dokumenta pomenutog u paragrafu 1 ovog Člana.

- b. Da se obezbede podrška i ovlašćenje KFOR-u, a posebno da se KFOR ovlasti da preduzme neophodne aktivnosti, uključujući primenu nužne sile, da obezbedi ispunjavanje obaveza iz Sporazuma i zaštitu KFOR-a i da doprinese bezbednosti okruženja međunarodnom civilnom prisustvu za primenu i drugim organizacijama, institucijama i nevladinim organizacijama (detalji u Aneksu B).

Član 2.

Prekid neprijateljstava

1. Odmah po DS, snage SRJ uzdržaće se od svih neprijateljskih i akata provokacije svih vrsta protiv bilo kojeg lica na Kosovu i narediće oružanim snagama da prekinu sve takve aktivnosti. Neće podsticati na, organizovati ili podržavati neprijateljske ili akte provokacije.
2. Postepeno povlačenje snaga SRJ (kopno): SRJ prihvata postepeno povlačenje svih snaga SRJ sa Kosova na lokacije u Srbiji izvan Kosova. Snage SRJ će da obeleže i raščiste minska polja, zamke i prepreke. Kako se budu povlačile, snage SRJ raščistiće sve linije komunikacija uklanjanjem mina, eksplozivnih zamki i postavljenih sredstava za uništavanje. Obeležiće sve granice svih minskih polja. Ulazak i razmeštaj KFOR-a na Kosovo biće sinhronizovan. Postepeno povlačenje snaga SRJ biće prema redosledu navedenom ispod:
 - a. Do DS + jedan dan, snage SRJ locirane u Zoni 3 napustiće, dogovorenim putevima, tu zonu da demonstriraju ispunjavanje obaveza (mapa u Aneksu A Sporazuma). Kada bude verifikovano da snage SRJ ispunjavaju obaveze iz ovog odeljka i iz paragrafa 1 ovog Člana, NATO će da suspenduje vazdušne napade. Suspendacija biće nastavljena pod uslovom potpunog ispunjavanja obaveza iz Sporazuma i pod uslovom da Savet bezbednosti UN usvoji rezoluciju o razmeštaju KFOR-a dovoljno brzo da praznina može da bude izbegnuta.
 - b. Do DS + šest dana, sve snage SRJ na Kosovu napustiće Zonu 1. Utvrđivanje timova za vezu sa komandantom KFOR-a u Prištini.
 - c. Do DS + devet dana, sve snage SRJ na Kosovu napustiće Zonu 2.
 - d. Do DS + 11 dana, sve snage SRJ na Kosovu napustiće Zonu 3.
 - e. Do DS + 11 dana, sve snage SRJ na Kosovu kompletiraće povlačenje sa Kosova na lokacije van Kosova i ne u pet kilometara ZKB. Na kraju perioda (DS + 11 dana) visoki komandanti snaga SRJ pismeno će da potvrde da su snage SRJ kompletirale postepeno povlačenje. Komandant KFOR-a može na konkretan zahtev da odobri izuzeće iz postepenog povlačenja. Kampanja bombardovanja biće ukinuta (do tada suspendovana) po kompletiranom povlačenju snaga SRJ prema Članu II. KFOR zadržava ovlašćenje da, ako bude neophodno, silom obezbedi ispunjenje obaveza iz Sporazuma.
 - f. Vlasti SRJ i Srbije potpuno će da sarađuju sa KFOR-om u verifikaciji povlačenja snaga sa Kosova i iza ZVB i ZKB.
 - g. Oružane snage u povlačenju prema Aneksu A, odnosno u dogovorenim oblastima ili na dogovorenim

putevima, neće biti meta vazdušnih napada.

- h. Do dolaska civilne misije UN, KFOR će da obezbedi adekvatnu kontrolu nad granicama SRJ na Kosovu prema Albaniji i Makedoniji.
3. Postepeno povlačenje vazduhoplovnih i protivavionskih snaga SRJ (RV i PVO)
 - a. Do DS + jedan dan, nijedna letelica SRJ, sa fiksiranim krilima ili rotorom, neće leteti nad Kosovom ili ZVB bez odobrenja komandanta KFOR-a. Svi sistemi PVO, radari, raketni sistemi zemlja-vazduh i letelice uzdržavaće se od radarskog praćenja i svakog osvetljavanja letelica KFOR-a nad Kosovom ili nad ZVB.
 - a. Do DS + tri dana, sve letelice, radari, raketni sistemi zemlja-vazduh (uključujući ljudstvom prenosive) i protivavionska artiljerija povući će se na druge lokacije u Srbiji izvan 25 kilometara ZVB.
 - b. Komandant KFOR-a kontrolisaće i koordinisaće upotrebu vazdušnog prostora nad Kosovom i ZVB od DS. Kršenje bilo koje od gornjih odredbi, uključujući pravila i procedure komandanta KFOR-a u upravi nad vazdušnim prostorom iznad Kosova, kao i neovlašćene letove ili aktiviranje integrisane PVO SRJ unutar ZVB, biće meta vojne akcije KFOR-a, uključujući upotrebu nužne sile. Komandant KFOR-a može da prenese kontrolu normalnih civilnih vazduhoplovnih aktivnosti odgovarajućim institucijama SRJ, da izbegne konflikte sa vazduhoplovnim saobraćajem KFOR-a i obezbedi siguran sistem vazdušnog saobraćaja bez zastoja. Zamišljeno je da kontrola nad civilnim vazduhoplovnim saobraćajem bude vraćena civilnim vlastima čim to bude izvodljivo.

Član 3.

Primedbe

1. Ovaj Sporazum i pisana naređenja koja zahtevaju ispunjavanje obaveza biće prosleđeni svim snagama SRJ.
2. Do DS + dva dana vlasti SRJ i Srbije obezbediće sledeće konkretne podatke o statusu svih snaga SRJ:
 - a. Detaljne podatke, položaje i opise svih mina, neeksplozivnih projektila, eksplozivnih naprava, sredstava za uništavanje, prepreka, zamki... fizičkih i vojnih pretnji bezbednom kretanju svog osoblja na Kosovu koje su postavile snage SRJ.
 - b. Svaku dalju informaciju vojnog i aspekta bezbednosti o snagama SRJ na teritoriji Kosova ili ZVB i ZKB koju zatraži komandant KFOR-a.

Član 4.

Formiranje Zajedničke komisije za primenu (JIC)

JIC će biti formirana sa razmestanjem KFOR-a na Kosovu prema direktivama komandanta KFOR-a.

Član 5.

Ovlašćenje konačnog tumačenja

Ovlašćenje konačnog tumačenja ovog Sporazuma i aspekata bezbednosti mirovnog sporazuma imaće komandant KFOR-a. Njegove odluke obavezujuće su svim Stranama i licima.

Član 6.

Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu potpisivanjem.

ANEKSI:

A. Postepeno povlačenje snaga SRJ sa Kosova

B. Operacije KFOR-a

Aneks B

Operacije KFOR-a

1. U skladu sa opštim obavezama iz Vojno-tehničkog sporazuma, vlasti SRJ i Republike Srbije shvataju i prihvataju razmeštaj i operacije bez ometanja KFOR-a na Kosovu, sa ovlašćenjem da preduzmu sve neophodne aktivnosti da ustanove i održe okruženje bezbedno za sve građane Kosova.
2. Komandant KFOR-a imaće ovlašćenje, bez ometanja ili odobravanja, da učini sve što oceni nužnim i ispravnim, uključujući upotrebu vojne sile, da zaštiti KFOR, međunarodno civilno prisustvo i da primeni sve obaveze iz Vojno-tehničkog sporazuma i Mirovnog sporazuma što ga podržava.
3. Ni KFOR, niti bilo ko iz osoblja KFOR-a, neće biti odgovoran za štetu nanetu javnoj ili privatnoj svojini nanetih tokom izvršavanja obaveza povezanih sa primenom ovog Sporazuma. Strane će čim bude moguće dogovoriti Sporazum o statusu snaga (SOFA).
4. KFOR će imati pravo da:
 - a. Da prati i obezbeđuje ispunjavanje obaveza iz ovog Sporazuma i da trenutno reaguje i obnovi ispunjavanje, upotrebom vojne sile ako bude neophodno. To uključuje nužne akcije za:
 - (1) Sprovođenje povlačenja snaga SRJ.
 - (2) Obezbeđivanje ispunjavanja obaveza po povratku odobranog osoblja SRJ na Kosovo.
 - (3) Pružanje pomoći drugim međunarodnim entitetima umešanim u primenu ili sa ovlašćenjem Saveta bezbednosti UN.
 - b. Da utvrdi vezu sa lokalnim vlastima na Kosovu i civilnim i vojnim vlastima SRJ i Srbije.
 - c. Da posmatraju, prate i proveravaju bilo koje i sve instalacije i aktivnosti na Kosovu za koje komandant KFOR-a veruje da poseduju vojne ili policijske sposobnosti ili da mogu biti povezane sa vojnim ili policijskim sposobnostima ili da su na druge načine bitne ispunjavanju obaveza iz ovog Sporazuma.
5. Ne opirući se nijednoj odredbi ovog Sporazuma, Strane shvataju i prihvataju da komandant KFOR-a ima pravo i da je ovlašćen da naredi uklanjanje, povlačenje ili premeštanje konkretnih snaga i oružja i da naredi prekid bilo kojih aktivnosti kad god proceni da su one potencijalna pretnja KFOR-u, njegovoj misiji ili drugoj Strani. Snage koje se ne povinuju naređenju da se premeste, povuku ili da prekinu preteće ili potencijalno preteće aktivnosti biće meta vojne akcije KFOR-a, uključujući primenu sile ako to bude neophodno, da se obezbedi ispunjenje obaveza.

Briselski sporazum o principima koji regulišu normalizaciju odnosa između Srbije i Kosova – 19. april 2013.

1. Postojeće Zajednica opština s većinskim srpskim stanovništvom na Kosovu. Biće otvorena za članstvo za bilo koju opštinu pod uslovom da se članovi slažu.
2. Zajednica će biti stvorena statutom. Njen raspad može se dogoditi isključivo odlukom opština koje u njoj sudeluju. Pravna jemstva nalaze se u odgovarajućem zakonu i ustavnom zakonu (uključujući pravilo o dvotrećinskoj većini).
3. Strukture Zajednice uspostaviće se po istoj osnovi kao i postojeći statuti zajednice srpskih opština, tj. predsednik, potpredsednik, skupština, veće.
4. U skladu sa ovlašćenjima propisanim Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi i kosovskim zakonom, opštine koje sudeluju imaće pravo da sarađuju u kolektivnom ostvarivanju svojih ovlašćenja kroz Zajednicu. Zajednica će imati potpuni nadzor nad područjima privrednog razvoja, obrazovanja, zdravstva, urbanog i ruralnog planiranja.
5. Zajednica će primenjivati i druga dodatna ovlašćenja koja joj mogu biti dodeljena od centralne vlasti.
6. Zajednica će imati predstavničku ulogu pred centralnom vlašću i u tu svrhu imaće mesto u savetodavnom veću zajednica. U ostvarivanju te uloge predviđena je funkcija nadzora.
7. Postojeće jedna policija na Kosovu koja se zove Kosovska policija. Svi policajci na severu Kosova biće integrisani u sklopu Kosovske policije. Plate će isključivo isplaćivati KP.
8. Pripadnicima ostalih srpskih bezbednosnih struktura biće ponuđeno odgovarajuće mesto u kosovskim strukturama.
9. Postojeće regionalni policijski zapovednik za četiri severne opštine s većinskim srpskim stanovništvom (Severna Mitrovica, Zvečan, Zubin Potok i Leposavić). Zapovednik te regije biće kosovski Srbin predložen od Ministarstva unutrašnjih poslova prema listi koju će dati četiri načelnika opštine u ime Zajednice. (Postojeće još jedan regionalni zapovednik za opštine Južna Mitrovica, Srbica i Vučitrn). Regionalni zapovednik četiri severne opštine sarađivaće s ostalim regionalnim zapovednicima.
10. Pravosudne vlasti biće integrisane i radiće u sklopu pravnog sastava Kosova. Apelacioni sud u Prištini uspostaviće poverenstvo sastavljeno od većine K/S sudija (K/S je skraćenica za kosovske Srbe, op.a.) koje će se baviti svim opštinama s kosovskim Srbima kao većinskim stanovništvom. Odeljenje tog Apelacionog suda, sastavljeno od administrativnog osoblja i sudija, sedeće trajno u Severnoj Mitrovici (Okružni sud Mitrovice). Svako radno telo navedenog odeljenja biće sastavljeno većinom od K/S sudija. Odgovarajuće sudije sedeće u zavisnosti od prirode slučaja u koji su uključeni.
11. U severnim opštinama biće organizovani opštinski izbori tokom 2013, uz posredovanje OEBS-a, a u skladu s kosovskim zakonima i međunarodnim standardima.
12. Do 26. aprila biće napisan plan sprovođenja (ovog sporazuma, op.a.) s vremenskim okvirom. U sprovođenju ovog sporazuma razmotriće se i princip transparentnog finansiranja.
13. Dve strane intenziviraće raspravu o energetici i telekomunikacijama i dovršiti je do 16. juna.

14. Usaglašeno je da nijedna strana neće blokirati ni podsticati druge da blokiraju drugu stranu u napretku na njenom putu prema EU.

15. Dve strane uspostaviće odbor za sprovođenje (ovog sporazuma, op.a.), uz posredovanje EU.

Savetodavno mišljenje Međunarodnog suda pravde: Usaglašenost sa međunarodnim pravom jednostrano proglašene nezavisnosti Kosova – 22. jul 2010.

Opšte međunarodno pravo

Sud prvo ističe da je tokom osamnaestog, devetnaestog i početka dvadesetog veka, bilo brojnih primera proglašenja nezavisnosti, kojoj se često žestoko protivila država od koje se nezavisnost proglašava. Ponekad je proglašenje nezavisnosti rezultiralo stvaranjem nove države, ponekad nije. Međutim, ni u jednom slučaju delovanje država nije pokazalo da je čin proglašenja nezavisnosti smatran za kršenje međunarodnog prava.

Naprotiv, delovanje država u ovom periodu sugeriše da međunarodno pravo ne zabranjuje proglašenje nezavisnosti. U drugoj polovini XX veka, međunarodno pravo na samoopredeljene razvijeno je tako da stvara pravo na nezavisnost naroda na ne-samoupravnim teritorijama i narodima izloženim tlačenju, dominaciji i eksploataciji. Mnoge države su nastale kao rezultat korišćenja ovog prava. Međutim, bilo je i primera proglašenja nezavisnosti izvan ovog konteksta. Delovanje država u ovim drugim slučajevima nije sugerisalo nastanak novih pravila u međunarodnom pravu koja zabranjuju proglašenje nezavisnosti u tim slučajevima.

Sud podseća da je princip teritorijalnog integriteta značajan činilac međunarodnog pravnog poretka, te da je zaštićen u Povelji Ujedinjenih nacija, konkretno u članu 2, tački 4, koja glasi:

„Sve članice se u svojim međunarodnim odnosima uzdržavati od pretnje silom ili upotrebe sile protiv teritorijalnog

integriteta ili političke nezavisnosti bilo koje države, ili od bilo čega drugog što nije saglasno s ciljevima Ujedinjenih nacija.“

U rezoluciji 2625 (XXV) Generalne skupštine, pod nazivom „Deklaracija principa međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i saradnji među državama u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija“, koja se tiče običajnog međunarodnog prava (Vojne i paravojne aktivnosti u Nikaragvi i protiv Nikaragve (Nikaragva protiv Sjedinjenih Američkih Država), meritum, presude, I.C.J. Reports 1986, str. 101-103, stav 191-193) Generalna skupština je ponovila „princip da će se države uzdržavati od pretnje silom ili upotrebe sile protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti bilo koje države“. Ova rezolucija zatim navodi razne obaveze država kako ne bi narušile teritorijalni integritet drugih suverenih država. U istom maniru, Završni akt Helsinške konferencije o bezbednosti i saradnji u Evropi od 1. avgusta 1975. (Helsinška konferencija) navodi da će „države učesnice poštovati teritorijalni integritet svake druge države učesnice“ (čl. IV). Shodno tome, Sud ističe da je „niz principa teritorijalnog integriteta ograničen na domen odnosa između država“.

Sud, međutim, primećuje da je Savet bezbednosti, iako je osuđivao pojedina proglašenja nezavisnosti, u svim tim slučajevima procenu donosio u svetlu konkretne situacije koja je postojala u vreme tih proglašenja nezavisnosti, te da on navodi da „nelegalnost tih proglašenja nezavisnosti ne proizilazi iz unilateralne

prirode tih proglašenja, već iz činjenice da su ona bila, ili bi bila, vezana za nezakonitu upotrebu sile ili druga flagrantna kršenja normi opšteg međunarodnog prava, naročito onih kategoričkog tipa (jus cogens)“. Sud primećuje da „u kontekstu Kosova, Savet bezbednosti nije zauzeo ovakav stav“. Prema prirodi gore navedenih rezolucija, Sud zaključuje da se opšta zabrana unilateralnih proglašenja nezavisnosti ne može izvesti iz prakse Saveta bezbednosti.

Sud smatra da nije neophodno, u ovom slučaju, odgovoriti na pitanje da li, izvan konteksta ne-samoupravnih teritorija i naroda izloženih tlačenju, dominaciji i eksploataciji, međunarodno pravo dopušta delu stanovništva postojeće države da se otcepi od te države, ili da li međunarodno pravo dopušta „korektivno otcepljenje“ (remedial secession) i, ukoliko dopušta, pod kojim uslovima. Sud podseća da je Generalna skupština tražila od Suda samo mišljenje o tome da li je proglašenje nezavisnosti u skladu sa međunarodnim pravom. Međutim, Sud primećuje da se rasprave o pravu na samoopredeljenje i postojanju prava na „korektivno otcepljenje“ tiču prava na otcepljenje od države. Ovo pitanje je izvan okvira pitanja koje je postavila Generalna skupština. Da bi odgovorio na to pitanje, Sud treba samo da utvrdi da li je proglašenjem nezavisnosti prekršeno međunarodno pravo ili lex specialis ustanovljen Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti (1999).

Zbog navedenih razloga, Sud smatra da u međunarodnom pravu nema primenjive zabrane proglašenja nezavisnosti. U skladu s tim, zaključuje da proglašenjem nezavisnosti 17. februara 2008. nije narušeno opšte međunarodno pravo.

Rezolucija Saveta bezbednosti 1244 (1999) i UNMIK ustavni okvir

Sud zatim ispituje pravnu relevantnost Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti,

usvojene 10. juna 1999. Primećuje da u pravnom okviru Povelje Ujedinjenih nacija, pre svega po članovima 24, 25 i poglavlju VII, Savet bezbednosti može donositi rezolucije koje propisuju obaveze pod međunarodnim pravom. Sud podseća da je Savet bezbednosti rezoluciju 1244 izričito usvojio na osnovu poglavlja VII Povelje Ujedinjenih nacija, i da ona jasno nameće međunarodnopravne obaveze.

Sud primećuje da su pravila UNMIK, uključujući i uredbu 2001/9, kojom je objavljen ustavni okvir, usvojena od strane specijalnog predstavnika generalnog sekretara na osnovu ovlašćenja proisteklih iz Rezolucije 1244. Dodaje da ustavni okvir „crpi svoj legitimitet iz obavezujućeg karaktera Rezolucije 1244 (1999), dakle iz međunarodnog prava“ i da, u tom smislu, „poseduje međunarodna pravna svojstva“.

Istovremeno, Sud primećuje da ustavni okvir funkcioniše kao deo specifičnog pravnog poretka, stvorenog u skladu sa Rezolucijom 1244, koji je primenjiv samo na Kosovu i čiji je cilj da reguliše, tokom prelazne faze uspostavljene Rezolucijom 1244, pitanja koja bi inače bila u okviru unutrašnjeg, a ne međunarodnog prava. Uredba 2001/9 počinje izjavom da je ustavni okvir kreiran

„u cilju razvijanja suštinske samouprave na Kosovu, koja čeka na konačno razrešenje, i uspostavljanja privremenih institucija samouprave u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj oblasti, kroz učešće građana Kosova na slobodnim i fer izborima.“

Ustavni okvir je, dakle, nastao kao deo sistema zakona usvojenih za kosovsku upravu tokom prelazne faze. Institucije koje je uprava stvorila ustavnim okvirom su ovlašćene da donose odluke koje su na snazi u tom sistemu zakona. Konkretno, Skupština Kosova je ovlašćena da donosi zakonske akte koji imaju snagu zakona u okviru tog pravnog poretka, uvek uslovljene višim autoritetom specijalnog predstavnika generalnog sekretara.

Sud ističe da i Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti i ustavni okvir poveravaju specijalnom predstavniku generalnog sekretara značajna nadzorna ovlašćenja nad privremenim institucijama samouprave.

Sud ističe da su i Rezolucija 1244 i ustavni okvir bili na snazi i bili primenjivi i 17. februara 2008. Tačka 19 Rezolucije 1244 izričito navodi da „se međunarodno civilno prisustvo i snage bezbednosti ustanovljavaju za početni period od 12 meseci, uz produženje po isteku tog perioda, osim u slučaju da Savet bezbednosti odluči drugačije“.

Nikakva odluka koja prepravlja Rezoluciju 1244 nije doneta na sastanku Saveta bezbednosti održanom 18. februara 2008, kada se prvi put raspravljalo o proglašenju nezavisnosti, niti na bilo kom drugom sastanku od tada. Ni Rezolucija 1244 ni ustavni okvir ne sadrže klauzulu o njenom ukidanju; time se, dakle, stvara međunarodno pravo primenjivo na Kosovu 17. februara 2008. Sud zatim primećuje da specijalni predstavnik generalnog sekretara i dalje obavlja svoju funkciju na Kosovu i da generalni sekretar i dalje predaje periodične izveštaje Savetu bezbednosti, kao što nalaže tačka 20 Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti.

Iz gore navedenog, Sud zaključuje da Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti (1999) i ustavni okvir čine deo međunarodnog prava koji će biti razmatran u odgovoru na pitanje Generalne skupštine postavljeno u zahtevu za savetodavno mišljenje.

Tumačenje Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999)

Pre nego što nastavimo, Sud podseća na nekoliko činilaca relevantnih u tumačenju rezolucija Saveta bezbednosti. Sud primećuje da, iako pravila tumačenja ugovora izražena u članu 31 i 32 Bečke konvencije o ugovornom pravu mogu da posluže kao smernice, razlike između

rezolucija Saveta bezbednosti i ugovora nalažu da se u tumačenju rezolucija Saveta bezbednosti uzmu u obzir i drugi faktori.

Sud podseća da rezolucije Saveta bezbednosti donosi jedan kolektivni organ i da se njihov nacrt stvara kroz sasvim drugačiji proces od onog koji se koristi u sklapanju ugovora; one su proizvod procesa opisanog u članu 27 Povelje, i konačni tekst takvih rezolucija predstavlja stav Saveta bezbednosti kao organa. Štaviše, rezolucije Saveta bezbednosti mogu biti obavezujuće za sve države članice (Pravne posledice po države kontinuiranog prisustva Južne Afrike u Namibiji (Jugozapadnoj Africi) protivno rezoluciji Saveta bezbednosti 276 (1970), Savetodavno mišljenje, I.C.J. Reports 1971, str. 54, tačka 116), nezavisno od toga da li su one učestvovala u njihovom formulisanju ili ne. Tumačenje rezolucija Saveta bezbednosti bi moglo da zahteva da Sud analizira izjave predstavnika država članica Saveta bezbednosti date u vreme usvajanja rezolucija, drugih rezolucija Saveta bezbednosti o istim problemima, kao i delovanja relevantnih organa Ujedinjenih nacija i država kojih se tiču usvojene rezolucije.

Sud prvo primećuje da se Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti (1999) mora čitati u svetlu opštih principa navedenih u dodacima 1 i 2, jer u samoj Rezoluciji Savet bezbednosti: „1. Odlučuje da će se političko rešavanje kosovske krize zasnivati na opštim načelima Dodatka 1 i kako je dodatno razrađeno u načelima i ostalim zahtevanim elementima u Dodatku 2“. Ti opšti principi donešeni su da smire kosovsku krizu, prvo tako što će okončati nasilje i represiju na Kosovu i uspostaviti prelaznu administraciju. Zamišljeno je i dugoročno rešenje, koje je trebalo da bude pokrenuto Rezolucijom 1244

„Politički proces u pravcu uspostavljanja privremenog okvirnog političkog sporazuma koji će da obezbedi značajnu samoupravu na Kosovu, uzimajući u

potpunosti u obzir sporazum iz Rambujea i načela suvereniteta i teritorijalnog integriteta Savezne republike Jugoslavije i ostalih država u regionu, i demilitarizaciju OVK.“ (Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti (1999) 10. jun 1999, Dodatak 1, šesti princip; ibid, Dodatak 2, tačka 8).

Dalje, treba se podsetiti da se u desetoj tački preambule Rezolucije 1244 takođe spominje suverenitet i teritorijalni integritet Savezne Republike Jugoslavije.

Pošto je već označio glavne karakteristike Rezolucije 1244, Sud primećuje da su tri odlike te rezolucije relevantne za razumevanje njenog cilja i namene.

Prvo, Rezolucija 1244 uspostavlja civilno i bezbednosno prisustvo na Kosovu sa punim civilnim i političkim autoritetom i isključivom odgovornošću za upravu na Kosovu. 12. juna 1999, Generalni sekretar je izložio Savetu bezbednosti svoj preliminarni operacioni koncept opšte organizacije civilnog prisustva pod UNMIK-om. Specijalni predstavnik generalnog sekretara objavio je uredbu UNMIK 1999/1, koja je stupila na snagu 10. juna 1999. godine, na dan usvajanja Rezolucije 1244. Po ovoj uredbi „sva zakonodavna i izvršna vlast na Kosovu, uključujući i administraciju sudstva“, poverena je UNMIK-u i vrši je specijalni predstavnik.

Zajedno uzev, Rezolucija 1244 i uredba UNMIK 1999/1 potiskuju tada važeći pravni poredak na teritoriji Kosova i uspostavljaju međunarodnu teritorijalnu administraciju. Iz tog razloga, uspostavljanje civilnog i bezbednosnog prisustva na Kosovu u skladu sa Rezolucijom 1244 mora se razumeti kao vanredna mera u civilnom, političkom i bezbednosnom smislu, uvedena radi rešavanja krize koja je na toj teritoriji vladala 1999. godine.

Drugo, rešenje sadržano u Rezoluciji 1244, konkretno, uvođenje međunarodne teritorijalne uprave, doneto je sa humanitarnim ciljem: da bi omogućilo

stabilizaciju Kosova i uspostavilo osnovni nivo javnog reda na području u krizi. To postaje očigledno u samom tekstu Rezolucije 1244 koji se, u drugoj tački preambule, poziva na Rezoluciju 1239 Saveta bezbednosti, donetu 14. maja 1999, u kojoj je Savet bezbednosti izrazio „veliku zabrinutost zbog humanitarne krize na Kosovu i okolini“. Prioriteti koji su naznačeni u tački 11 Rezolucije 1244 se dalje razrađuju u tzv. „četiri principa“, a to su prelazna civilna administracija, humanitarni poslovi, izgradnja institucija i obnova. Raspodelom odgovornosti za ova četiri ključna problema različitim organizacijama i agencijama, očigledna namera Rezolucije 1244 bila je stabilizacija i rekonstrukcija. Ova prelazna kosovska administracija uvedena je da bi se privremeno suspendovalo vršenje vlasti Srbije koje je proisticalo iz kontinuirane suverenosti nad kosovskom teritorijom. Svrha pravnog režima uspostavljenog Rezolucijom 1244 bila je u tome da se uvede, organizuje i nadgleda razvoj lokalnih institucija samouprave na Kosovu pod zaštitom privremenog međunarodnog prisustva.

Treće, Rezolucija 1244 jasno uvodi privremeni režim: ne može se razumeti da se njome uspostavlja trajni institucionalni okvir na kosovskoj teritoriji. Ova rezolucija je ovlastila UNMIK da samo olakša željeno dogovoreno rešenje o budućem statusu Kosova, bez predviđanja ishoda pregovaračkog procesa.

Sud tako donosi zaključak da je cilj i svrha Rezolucije 1244 bilo uvođenje privremenog, vanrednog pravnog režima koji je zamenjivao srpski pravni poredak, osim što ga je nominalno čuvala, sa ciljem stabilizacije Kosova. Sud primećuje da je to urađeno na privremenoj osnovi.

Pitanje da li je proglašenje nezavisnosti u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti i pripadajućim merama:

Sud se zatim okreće pitanju da li Rezolucija 1244 Saveta bezbednosti (1999), ili njome uvedene mere, uvodi konkretnu zabranu proglašenja nezavisnosti, primenjivu na one koji su usvojili proglašenje nezavisnosti 17. februara 2008. Kako bi odgovorio na ovo pitanje, neophodno je da Sud prvo precizno utvrdi ko je izdao to proglašenje.

Identitet tvorca deklaracije o nezavisnosti

Sud se okreće pitanju da li je deklaracija o nezavisnosti 17. februara 2008. predstavljala akt „Skupštine Kosova“, jedne od privremenih institucija samouprave, uspostavljenih poglavljem 9 ustavnog okvira, ili su oni koji su usvojili deklaraciju o nezavisnosti delovali u drugom svojstvu.

Sud primećuje da su na otvaranju sastanka 17. februara 2008, predsednik skupštine i premijer Kosova pomenuli skupštinu Kosova i ustavni okvir. Međutim, Sud smatra da se deklaracija o nezavisnosti mora posmatrati u širem kontekstu, uzevši u obzir događaje koji su prethodili deklaraciji, a posebno događaje vezane za tzv. „proces konačnog statusa“. Rezolucija 1244 uglavnom se odnosila na postavljanje privremenog okvira za kosovsku samoupravu. Iako se u vreme usvajanja Rezolucije očekivalo da će konačni status Kosova proizlaziti iz, ili biti razvijen unutar, okvira postavljenog Rezolucijom, konkretni oblik, a posebno ishod procesa konačnog statusa, Rezolucija 1244 ostavila je otvorenim. S tim u vezi, tačka 11, a posebno podtačke (d), (e) i (f), bave se pitanjem konačnog statusa, utoliko što UNMIK-u ostavljaju odgovornost da „pokrene politički proces određivanja budućeg statusa Kosova, imajući u vidu sporazum u Rambujeu“ i da „u konačnoj fazi, kontroliše prenos vlasti sa kosovskih privremenih institucija na institucije uspostavljene političkim sporazumom“.

Sud zapaža da deklaracija o nezavisnosti pokazuje svest njenih tvorca o tome da

su pregovori o konačnom statusu propali i da je nastupio presudni momenat za budućnost Kosova.

Preambula deklaracije o nezavisnosti pominje „godine međunarodno predlaganih pregovora Beograda i Prištine o pitanju našeg budućeg političkog statusa“ i izričito smešta deklaraciju o nezavisnosti u kontekst propasti pregovora o konačnom statusu, utoliko što ističe da „nijedno obostrano prihvatljivo rešenje statusa nije bilo moguće“ (deseta i jedanaesta tačka preambule).

Nadalje, tvorcima deklaracije o nezavisnosti naglašavaju svoju odlučnost da „reše“ pitanje statusa Kosova i da pruže narodu Kosova „jasnu sliku njihove budućnosti“ (trinaesta tačka preambule).

Ovaj rečnik nagoveštava da tvorcima deklaracije o nezavisnosti nisu želeli da deluju unutar standardnog okvira privremene samouprave na Kosovu, već su želeli da proglase Kosovo za „nezavisnu i suverenu državu“ (stav 1). Dakle, tvorcima deklaracije o nezavisnosti nisu nameravali da nezavisnost stupi na snagu u pravnom poretku stvorenom u prelaznoj fazi, niti je to moglo da se desi. Naprotiv, Sud smatra da tvorcima nisu delovali, niti nameravali da deluju, u svojstvu institucije stvorene i ovlašćene da deluje u okviru tog pravnog poretka, već da usvoje meru čiji su značaj i efekti izvan tog poretka.

Sud primećuje da se ovaj zaključak nameće i zbog činjenice da su tvorcima deklaracije pokušali da ispune međunarodne obaveze Kosova, pre svega one koje je stvorio UNMIK (deklaracija o nezavisnosti, stav 9), i izričito i svečano proglasili da Kosovo staje uz druge države prema obavezama navedenim u deklaraciji (ibid, stav 12). Nasuprot tome, unutar režima ustavnog okvira, sva pitanja vezana za spoljne poslove Kosova bila su isključivo u nadležnosti specijalnog predstavnika generalnog sekretara.

Sud navodi da određene odlike teksta deklaracije i okolnosti njenog usvajanja takođe nameću isti zaključak. Nigde se u originalnom tekstu na albanskom (koji je jedini autentični tekst) ne spominje da je deklaracija delo skupštine Kosova. Reči „skupština Kosova“ pojavljuju se samo u zaglavlju engleskog i francuskog prevoda, koji se nalaze u dosijeu dostavljenom od strane generalnog sekretara. Jezik deklaracije razlikuje se od jezika koji u donošenju zakona koristi skupština Kosova utoliko što u prvom pasusu stoji: „Mi, demokratski izabrani lideri našeg naroda...“, dok se u aktima skupštine Kosova koristi treće lice jednine.

Štaviše, procedura koja je korišćena u vezi sa deklaracijom razlikuje se od one koju praktikuje skupština Kosova u donošenju propisa. Konkretno, deklaraciju su potpisali svi prisutni, uključujući i predsednika Kosova, koji nije član skupštine Kosova.

Zapravo, samooslovljavanje osoba koje su usvojile deklaraciju sa „demokratski izabrani lideri našeg naroda“ neposredno prethodi samom proglašenju nezavisnosti u tekstu „ovim proglašavamo Kosovo nezavisnom i suverenom državom“; (stav 1). Treba primetiti i da deklaracija nije dostavljena specijalnom predstavniku generalnog sekretara radi objavljivanja u službenom glasniku.

Sud zapaža i da je reakcija specijalnog predstavnika generalnog sekretara takođe značajna. Ustavni okvir ovlašćuje specijalnog predstavnika da kontroliše i, u određenim okolnostima, poništi mere koje usvaju privremene institucije samouprave.

Neoglašavanje specijalnog predstavnika generalnog sekretara povodom deklaracije o nezavisnosti od 17. februara 2008. navodi na zaključak da on nije smatrao da je deklaracija delo institucija privremene samouprave, usvojena kako bi stupila na snagu u pravnom poretku za koji je on odgovoran. Kako praksa pokazuje, on bi

imao obavezu da reaguje na postupke skupštine Kosova za koje smatra da su ultra vires.

Sud prihvata da izveštaj generalnog sekretara o misiji privremene administracije Ujedinjenih nacija na Kosovu, koji je predat Savetu bezbednosti 28. marta 2008, navodi da je „skupština Kosova održala zasedanje na kojem je usvojena ‘deklaracija o nezavisnosti’, kojom se Kosovo proglašava nezavisnom i suverenom državom“ (United Nations doc. S/2008/211, stav 3). Ovo je bio standardni periodični izveštaj o aktivnostima UNMIK-a, sa ciljem da informiše Savet bezbednosti o razvoju situacije na Kosovu; njegov cilj nije bila pravna analiza deklaracije ili svojstva u kom su delovali oni koji su je usvojili.

Sud zatim dolazi do zaključka da, uzevši u obzir sve činioce, autori deklaracije o nezavisnosti 17. februara 2008. nisu delovali kao jedna od privremenih institucija samouprave, već kao osobe koje su zajedno delovale u svojstvu predstavnika naroda Kosova izvan okvira privremene administracije.

Pitanje da li su tvorcii deklaracije o nezavisnosti prekršili Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti (1999) ili mere usvojene pod njom:

Prvo, Sud primećuje da je suštinski cilj Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999) bilo stvaranje prelaznog režima na Kosovu, sa perspektivom kanalsanja dugoročnog političkog procesa kojim bi se odredio njegov konačni status. Rezolucija nije sadržala odredbe o konačnom statusu Kosova ili uslovima za postizanje tog statusa.

U tom smislu, sud zapaža da je tadašnja praksa Saveta bezbednosti pokazala da u situacijama kada Savet bezbednosti odluči da uspostavi restriktivne uslove za trajni status neke teritorije, ti uslovi budu naznačeni u odgovarajućoj rezoluciji.

Nasuprot tome, prema Rezoluciji 1244 (1999), Savet bezbednosti nije zadržao pravo određivanja konačnog statusa Kosova, i nije se izjašnjavao o uslovima za postizanje konačnog statusa Kosova.

Dakle, Rezolucija 1244 ne prethodi objavi deklaracije o nezavisnosti 17. februara 2008, jer ta dva instrumenta funkcionišu na različitim nivoima: za razliku od Rezolucije 1244, deklaracija o nezavisnosti predstavlja pokušaj određivanja konačnog statusa Kosova.

Drugo, što se tiče pitanja adresata Rezolucije 1244, kao što je napomenuto, ona postavlja opšti okvir za „razmeštanje međunarodnih civilnih i bezbednosnih snaga na Kosovu pod okriljem Ujedinjenih nacija“ (stav 5). Ona se uglavnom bavi propisivanjem obaveza i ovlašćenja za članice Ujedinjenih nacija, kao i za organe Ujedinjenih nacija, poput generalnog sekretara i njegovog specijalnog predstavnika (vidi stavke 3, 5, 6, 7, 9, 10 i 11 Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999)). U tekstu Rezolucije 1244 nema indicija da Savet bezbednosti namerava da nametne, izuzev ovih, posebne obaveze za delovanje ili zabranu delovanja tim drugim organima.

S tim u vezi, Sud podseća da nije bilo neobično da Savet bezbednosti postavlja zahteve i drugim akterima, pored država članica Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija. Konkretno, jedan broj rezolucija Saveta bezbednosti, usvojenih pre Rezolucije 1244 sadržao je zahteve upućene eo nomine albanskom rukovodstvu na Kosovu.

Sud ističe da takvih obraćanja kosovsko-albanskom rukovodstvu i drugim akterima, osim pomalo uopštenog obraćanja „svim zainteresovanim stranama“ (stav 14), nema u tekstu Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti (1999).

U tumačenju rezolucija Saveta bezbednosti, Sud mora da utvrdi, u svakom zasebnom slučaju, imajući u

vidu sve relevantne okolnosti, za koga je Savet bezbednosti nameravao da stvori obavezujuće pravne obaveze. Jezik Rezolucije bi mogao biti važan pokazatelj toga. Pristup koji je Sud iskoristio u odnosu na obavezujući efekat rezolucija Saveta bezbednosti je, mutatis mutandis, takođe relevantan. U tom kontekstu, Sud podseća na svoju prethodnu izjavu:

„Jezik rezolucije Saveta bezbednosti mora se pažljivo analizirati pre nego što se donese zaključak o njenom obavezujućem efektu. Što se tiče prirode ovlašćenja propisanih članom 25, pitanje da li su ovlašćenja korišćena utvrđivaće se u svakom slučaju pojedinačno, imajući u vidu uslove rezolucije koji se tumače, raspravu koja je do njih dovela, relevantne odredbe Povelje, i uopšte sve okolnosti koje mogu da doprinesu utvrđivanju pravnih posledica rezolucije Saveta bezbednosti.“ (Pravne posledice po države kontinuiranog prisustva Južne Afrike u Namibiji (Jugozapadnoj Africi) protivno rezoluciji Saveta bezbednosti 276 (1970), Savetodavno mišljenje, I.C.J. Reports 1971, str. 53, tačka114).

Imajući ovo u vidu, Sud ne može da prihvati argument da Rezolucija 1244 sadrži zabranu proglašenja nezavisnosti, obavezujuću za tvorce deklaracije o nezavisnosti; niti se takva zabrana može izvesti iz jezika rezolucije, shvaćene u ovom kontekstu i imajući u vidu njen cilj i svrhu. Jezik Rezolucije 1244 je u tom smislu u najboljem slučaju dvosmislen. Svrha i cilj ove rezolucije, kao što je potanko objašnjeno, jeste uspostavljanje privremene administracije na Kosovu, bez određivanja pitanja konačnog statusa. Tekst rezolucije objašnjava da će „glavne dužnosti međunarodnog civilnog prisustva biti... organizovanje i nadgledanje razvoja privremenih institucija demokratske i autonomne samouprave do političkog rešenja“ (stav 11 (c) rezolucije; naš kurziv).

Izraz „političko rešenje“, koji se često navodi u izlaganjima pred Sudom,

ne menja ovaj zaključak. Prvo, on se pominje u kontekstu nabiranja dužnosti međunarodnog civilnog prisustva, tj. specijalnog predstavnika generalnog sekretara na Kosovu i UNMIK, a ne drugih aktera. Drugo, kao što pokazuju različita viđenja ovog problema izložena Sudu, izraz „političko rešenje“ podleže različitim tumačenjima. Sud stoga zaključuje da se ovaj deo Rezolucije 1244 ne može razumeti tako da sadrži zabranu proglašenja nezavisnosti, namenjenu tvorcima deklaracije o nezavisnosti 17. februara 2008.

Sud stoga zaključuje da Rezolucija 1244 nije sprečavala tvorce deklaracije o nezavisnosti 17. februara 2008. da donesu deklaraciju o nezavisnosti od Republike Srbije. Dakle, deklaracija o nezavisnosti nije prekršila Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti (1999).

Okrećući se pitanju da li je deklaracija o nezavisnosti doneta 17. februara 2008. prekršila ustavni okvir uspostavljen pod

zaštitom UNMIK-a, Sud ističe da je već naglasio da deklaraciju o nezavisnosti od 17. februara 2008. nisu donele privremene institucije samouprave, niti je planirano da ona stupi na snagu u okviru pravnog poretka unutar kojeg su delovale te privremene institucije. Iz toga sledi da tvorci deklaracije o nezavisnosti nisu bili ograničeni okvirom ovlašćenja i dužnosti uspostavljenim da regulišu delovanje privremenih institucija samouprave. Prema tome, Sud zaključuje da deklaracija o nezavisnosti nije narušila ustavni okvir.

Opšti zaključak

Sud podseća na svoj prethodni zaključak, naime, da „deklaracija o nezavisnosti doneta 17. februara 2008. nije prekršila opšte međunarodno pravo, Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti (1999) niti ustavni okvir“. Na kraju, sud zaključuje da „shodno tome, usvajanje te deklaracije nije prekršilo nijedan primenjivi princip međunarodnog prava.“

PRIČA SA ZAPADNE STRANE
Centar za evroatlantske studije – CEAS
jun 2018.

Centar za evroatlantske studije – CEAS
Dr. Dragoslava Popovića 15
11000 Beograd, Srbija
Tel/fax: +381 11 323 9579
office@ceas-serbia.org | www.ceas-serbia.org | [@CEASSerbia](https://www.instagram.com/CEASSerbia)

Centar za evroatlantske studije CEAS
napredak, posvećenost, uticaj